

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Selcuk University

The Journal of Social and Technical Researches

Yıl : 2023

Sayı : 22

ISSN

2146 -7226

<https://yayinevi.selcuk.edu.tr>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosyoteknik>

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

SELÇUK UNIVERSITY THE JOURNAL OF SOCIAL AND TECHNICAL RESEARCHES

E-ISSN:2146-7226

Sayı	Issue
22	22
Yıl	Year
2023	2023
Yayıncı Adı	Publisher Name
Selçuk Üniversitesi Yayınları	Selçuk University Press
Yayıncı Web Sitesi	Publisher's Website
https://yayinevi.selcuk.edu.tr	https://yayinevi.selcuk.edu.tr
Yayımlandığı Ülke	Broadcast Country
Türkiye	Türkiye
Yayın Modeli	Release Model
Açık Erişim	Open Access
Hedef Kitle	Target Audience
SosyoTeknik dergisinin hedef kitle, sosyal bilimler ve teknik bilimler alanlarında araştırmalarını sürdüren profesyoneller ile bu alana ilgi duyan öğrenciler, okurlar ve kurumlardır.	The target audience of the SosyoTeknik journal is professionals who continue their research in the fields of social sciences and technical sciences, as well as students, readers and institutions interested in this field.
Yayın Dili	Publication Language
Türkçe / İngilizce	Turkish / English
Ücret Politikası	Price Policy
Hiçbir ad altında yazar veya kurumundan ücret alınmaz.	No fee is charged from the author or institution under any name.
Hakemlik Türü	Type of Arbitration
En az iki uzman hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik sistemine uygun olarak değerlendirilir.	It is evaluated by at least two expert referees in accordance with the double-blind refereeing system.
Telif Hakkı	Copyright
Yazarlar, SosyoTeknik'te yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Fakat yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.	The authors hold the copyright of their works published in SosyoTeknik. They have the right. But the legal responsibility of the articles belongs to their authors.
İntihal Kontrolü	Plagiarism Check
Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır.	Pre-checked articles are scanned for plagiarism using iThenticate software.

YAYINCI | PUBLISHER

Selcuk University Press
ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>
ISNI: 0000 0001 2308 7215
Crossref: 501100007086
E-mail: yayinevi@selcuk.edu.tr
Web: <https://yayinevi.selcuk.edu.tr>

İMTİYAZ SAHİBİ | JOURNAL OWNER

Dr. Öğr. Üye. Arif Behiç Özcan
ORCID: 0000-0002-0215-7322
E-mail: abozcan@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

EDİTÖRLER | EDITORS

Baş Editör-Editor in Chief
Dr. Öğr. Üye. Ayşegül Kaya
ORCID: 0000-0002-8696-3320
aysegul.kaya@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Editör Yardımcısı-Editorial Assistant
Öğr. Gör. Ayşegül Toprak
ORCID:0000-0003-0485-9499
aytoprak@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Editör Yardımcısı-Editorial Assistant
Dr. Öğr. Üye. Yasemin Gündoğdu
ORCID: 0000-0003-2020-9533
yasemin.gundogdu@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Mizanpaj ve Dizgi Editörü-Layout Editor
Öğr. Gör. Dr. İsmail Çağırın
ORCID: 0000-0001-6527-0261
icagiran@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

İngilizce Dil Editörü-English Language Editor
Öğr. Gör. Dr. Hakan Yılmaz
ORCID: 0000-0001-6527-0261
hakany@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Etik Editörü- Ethics Editor
Öğr. Gör. Ayşenur Şakalak
ORCID: 0000-0002-8420-4718
aysenur.sakalak@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

YAYIN KURULU | EDITORIAL BOARD

Öğr. Gör. Safa Külahlı
ORCID:0000-0003-1652-4928
safa.kulahli@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Öğr. Gör. Ceyda Gültekin
ORCID:0000-0002-6297-501X
ceyda.gultekin@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Öğr. Gör. Mehmet Alper Yıldız
ORCID:0000-0002-2845-072X
mayildiz@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Öğr. Gör. Özkan Üzüm
ORCID:0000-0001-6430-7667
ozkan.uzum@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Öğr. Gör. Abdullah Koca
Araştırmacı ID : 266926
abdullah.koca@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Öğr. Gör. Mehmet Orhan
ORCID:0000-0003-1735-2312
mehmet.orhan@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

DANIŐMA KURULU | ADVISORY BOARD

Prof. Dr. A. Alpaslan Altun
ORCID:0000-0002-3960-5141
altun@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Osman Nuri Çelik
ORCID:0000-0001-5368-0685
oncelik@ktun.edu.tr
Konya Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Başak Solmaz
ORCID:0000-0003-2157-7290
bsolmaz@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Turan Paksoy
ORCID:0000-0001-8051-8560
tpaksoy@erbakan.edu.tr
Konya Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Göküş
ORCID:0000000283376411
mgokus@selcuk.edu.tr
Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Haluk Duman
0000-0002-8815-5511
halukduman@aksaray.edu.tr
Aksaray Üniversitesi

Doç. Dr. Ziya Bahadır
ORCID:0000-0002-6185-7791
zbahadir@erciyes.edu.tr
Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Ahmet Burhan Çakıcı
ORCID:0000-0003-4848-3278
akmetburhan@kmu.edu.tr
Gümüşhane Üniversitesi

Prof. Dr. Cengiz Çınar
ORCID:0000-0001-9720-5149
cengizcinar@gazi.edu.tr
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Ayhan Göktepe
ORCID:0000-0001-7172-0564
agoktepe@ktun.edu.tr
Konya Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Zekeriya Mızırak
ORCID:0000-0003-2861-9625
zmizirak@erbakan.edu.tr
Necmettin Erbakan Üniversitesi

Doç. Dr. Memduh Kara
ORCID:0000-0002-5201-5453
memduhkara@mersin.edu.tr
Mersin Üniversitesi

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yıl/Year 2023- Sayı/Issue 22

AMAÇ VE KAPSAM

Amaç

Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, akademisyenler ve araştırmacılar tarafından sunulan; özgün, kaliteli ve bilimsel öneme sahip yayınlar yayınlamak, açık erişim yoluyla bilime, ilgili kurum ve kuruluşlara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Dergi yayın sürecinde bağımsız ve çift kör hakem uygulaması ile değerlendirilen özgün makaleler, açık erişimli olarak çevrim içi yayımlanmaktadır. Gönderilen makaleler daha önceden yayınlanmamış ve başka bir yerde yayımlanmak üzere gönderilmemiş, özgün çalışmalar olmalıdır. Dergi kapsamına, gönderim ve yazım kurallarına uygun olarak gönderilen çalışmalar, öncelikle biçimsel ve alan uygunluğu açısından ilgili editörler tarafından değerlendirilir. Çalışma konusu, benzerlik oranı ve yazım kuralları açısından uygun olan makaleler, alanında uzman en az iki hakeme bilimsel değerlendirme için gönderilir. Makale yayımlanmasına ilişkin nihai karar, editör kurulu değerlendirmeleri ve hakem yorumları dikkate alınarak baş editör tarafından verilir. Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi'nin Yayın Kurulu, International Council of Medical Journal Editors (ICMJE), World Association of Medical Editors (WAME) ve Committee on Publication Ethics (COPE) kriterlerine uymayı taahhüt eder.

Kapsam

Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, sosyal ve teknik alanda, belirtilen çalışma alanlarında özgün, araştırma ve tarama makaleleri, derlemeler ve kısa bildirimler gibi özgün bilimsel çalışmaları yayımlayan akademik bir dergidir.

Konu Kategorisi

Sosyal Bilimler: İşletme, Ekonomi, İletişim, Uluslararası İlişkiler, Kamu Yönetimi, Sosyal Konular, Kentsel Çalışmalar

Teknik Bilimler: Otomasyon & Kontrol Sistemleri, Bilgisayar Bilimi, İnşaat ve Yapı Teknolojisi, Mühendislik, Uzaktan Algılama Bilim Alanı: Sosyal Bilimler, Teknoloji

Yayın Dili

Tam Metin Yayın Dili:

- Birincil Dil: Türkçe
- İkincil Dil: İngilizce

Türkçe ve Latin Alfabesiyle Yazılan İçerik:

- Makale Başlığı: Türkçe & İngilizce
- Yazar Adı: (Latin Alfabesinde)
- Yazar Adresi: Türkçe & İngilizce (Latin Alfabesinde)
- Anahtar Kelimeler: Türkçe & İngilizce
- Kaynakça: Türkçe (Latin Alfabesinde) Tam Metin: Türkçe (Latin Alfabesinde)

İngilizce ve Latin Alfabesiyle Yazılan İçerik:

- Makale Başlığı: Türkçe & İngilizce
- Yazar Adı: (Latin Alfabesinde)
- Yazar Adresi: Türkçe & İngilizce (Latin Alfabesinde)
- Anahtar Kelimeler: Türkçe & İngilizce
- Kaynakça: İngilizce (Latin Alfabesinde) Tam Metin: İngilizce (Latin Alfabesinde)

Makale Başvuruları ve Yayınlanma Sıklığı

Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi yılda iki (2) kez olmak üzere Haziran ve Aralık aylarında yayınlanan hakemli bilimsel bir dergidir. Gönderilecek makaleler, derginin amaç ve kapsamına uygun, özgün çalışmalar olmalıdır. Bir yazardan aynı yayın döneminde birden fazla makale kabul edilmez. Son gönderim tarihinden sonra gönderilen çalışmalar kabul edilmez. Daha önceden yayınlanmamış, başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmayan ve tüm yazarlar tarafından içeriği ve onaylanmış orijinal makaleler değerlendirmeye alınır.

Okur Kitlesi

Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi'nin hedef kitle; akademisyenler, uzmanlar, araştırmacılar, doktora, yüksek lisans ve uzmanlık öğrencileri yanı sıra bu alanlarla ilgili faaliyet gösteren kişilerdir. Dergi, söz konusu alanlarla ilgili akademik ve mesleki çalışmalarda araştırma ve sürekli geliştirme kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamayı hedefler.

Ücret Politikası

Dergide makale yayını ve makale süreçlerinin yürütülmesi ücrete tabi değildir. Dergiye gönderilen ya da yayın için kabul edilen makaleler için hiçbir ad altında işleme ücreti ya da gönderim ücreti alınmaz. SosyoTeknik dergisi yayın politikaları gereği sponsorluk ve reklam da kabul etmemektedir. SosyoTeknik dergisinin tüm giderleri Yayıncı tarafından karşılanmaktadır.

Makalelerin Özgünlüğü

SosyoTeknik Dergisi daha önceden başka yerde yayınlanan çalışmalarını kabul etmez.

Hakemlik Türü

Çift Körleme: İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Editör, makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakemlikten geçmesini sağlar ve makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir. Editörler, hakemler ile yazarlar arasındaki tüm etkileşimlere aracılık eder.

COPE'un En İyi Uygulama İlkeleri

SosyoTeknik Dergisi, araştırma ve yayın etiği konusunda ulusal ve uluslararası standartlara bağlıdır. Basın Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne uymaktadır. SosyoTeknik, Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan Uluslararası Etik Yayıncılık İlkeleri'ni benimsemiştir. Ayrıca Türkiye Editörler Çalıştay Kararlarına da uymayı taahhüt eder.

İntihali Önleme

Bu dergi, incelenmeye sunulan çalışmalarda intihal olup olmadığını kontrol eder: Ön kontrolden geçirilen makaleler, iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal/kendi kendine intihal tespit edilirse yazarlar bilgilendirilir. Editörler, gerekli olması halinde makaleyi değerlendirme ya da üretim sürecinin çeşitli aşamalarında intihal kontrolüne tabi tutabilirler. Yüksek benzerlik oranları, bir makalenin kabul edilmeden önce ve hatta kabul edildikten sonra reddedilmesine neden olabilir. Bu oranın %20'den az olması beklenir.

Düzeltilme, Geri Çekme, Endişe İfadesi

Editörler, yayınlanan makalede, bulguları, yorumları ve sonuçları etkilemeyen küçük hatalar tespit edilirse düzeltme yayınlamayı düşünebilirler. Editörler, bulguları ve sonuçları geçersiz kılan büyük hatalar / ihlaller söz konusu olduğunda, makaleyi geri çekmeyi düşünmelidir. Yazarlar tarafından araştırma veya yayını kötüye kullanmaya yönelik olasılık söz konusu ise; bulguların güvenilir olmadığına ve yazarların kurumlarının olayı soruşturmadığına dair kanıtlar var veya olası soruşturma haksız veya sonuçsuz görünüyorsa, editörler endişe ifadesi yayınlamayı düşünmelidir. Düzeltme, geri çekme veya endişe ifadesi ile ilgili olarak COPE ve ICJME yönergeleri dikkate alınır.

Hakem Raporlarının Saklanması

SosyoTeknik makale inceleme sürecine ait tüm kayıtları arşivlemekte ve korumaktadır.

Öz ve Anahtar Kelimeler

Makaleler, elektronik aramayı kolaylaştırmak için 150-200 kelimelik özet ve 3-5 arası anahtar kelime içermelidir.

Yazarlık ve Katkıda Bulunma

Makale yayınlanmak üzere Dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan çıkarılamaz ve yeni bir isim eklenemez. Ayrıca yazar sırası değiştirilemez.

Anket ve Mülakata Dayanan Çalışmaların Yayını

SosyoTeknik Dergisi yayın kuralları gereğince, Etik Kurul İzni/yasal/özel izin gerektiren çalışmalarda, Etik Kurul İzininin nereden, hangi kapsam, hangi tarih ve sayı numarasında alındığını belirten ifadeyi, makalenin Dergiye sunulması esnasında makale içerisinde mutlaka belirtilmesi gerekmektedir.

Tam Metinlere Erişim

SosyoTeknik açık erişimli bir dergidir. Okuyucular, kaydolmaksızın derginin tam metnine ulaşabilirler.

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Etik İlkeler

SosyoTeknik dergisi, araştırma ve yayın etiği konusunda ulusal ve uluslararası standartlara bağlıdır. Basın Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne uymaktadır. SosyoTeknik, Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan Uluslararası Etik Yayıncılık İlkeleri'ni benimsemiştir. Ayrıca Türkiye Editörler Çalıştay Kararlarına da uymayı taahhüt eder.

SosyoTeknik dergisinde uygulanan yayın süreçleri, bilginin tarafsız ve saygın bir şekilde gelişimine ve dağıtımına temel teşkil etmektedir. Bu doğrultuda uygulanan süreçler, yazarların ve yazarları destekleyen kurumların çalışmalarının kalitesine doğrudan yansımaktadır. Hakemli çalışmalar bilimsel yöntemi somutlaştıran ve destekleyen çalışmalardır. Bu noktada sürecin bütün paydaşlarının (yazarlar, okuyucular ve araştırmacılar, yayıncı, hakemler ve editörler) etik ilkelere yönelik standartlara uyması önem taşımaktadır. SosyoTeknik Dergisi yayın etiği kapsamında tüm paydaşların aşağıdaki etik sorumlulukları taşımasını beklenmektedir:

- Makalelerde kullanılan verilerin manipüle edilmesi, çarpıtılması ve uydurma verilerin kullanılması gibi durumlar tespit edilirse, makale yazarının çalıştığı kuruma bu durum resmi yollardan bildirilecek ve makale reddedilecektir. SosyoTeknik Dergisi, editör ve/veya hakemler tarafından verilen dönütlere göre yazarlardan analiz sonuçlarına ilişkin çıktı dosyalarını isteme hakkına sahiptir.
- Tebliğden üretilen makalelerin değerlendirmeye alınabilmesi için yazarın makalesini, "Çalışmam, daha önce yayımlanmamıştır ve yayımlanmayacaktır." şeklinde ıslak imzalı taahhütname ile birlikte göndermesi gereklidir. Zira duplication/tekrar yayın/bilimsel yanıltma/çoklu yayın suçtur.
- TÜBİTAK Yayın Etik Kurulu'na göre tekrar yayın, aynı araştırma sonuçlarını birden fazla dergiye yayım için göndermek veya yayımlamaktır. Bir makale önceden değerlendirilmiş ve yayımlanmışsa bunun dışındaki yayınlar tekrar yayın sayılmaktadır.
- Yayına hazırlanan çalışma; kitap bölümü, yayımlanmamış tebliğ metni ile yüksek lisans veya doktora tezinden üretilmiş ise mutlaka çalışmanın ilk sayfasında Türkçe ve İngilizce olarak bu husus belirtilmelidir.

Yayın Politikası

•Araştırmanın sınırsız bir şekilde yayılması özellikle yazarlar, okuyucular ve fon sağlayanlar için önemlidir. SosyoTeknik Dergisinde yayımlanan makaleler, Creative Commons Atıf-Gayrı Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı altında açık erişim olarak yayımlanır.

- SosyoTeknik Dergisi'nin web sayfasında yayında olan makaleler ve değerlendirme aşamasında olan makalelere ait gizli bilgiler sadece derginin belirtilen amaçları doğrultusunda kullanılacaktır; farklı herhangi bir amaç için veya diğer kişilerin kullanımına açılmayacaktır.
- SosyoTeknik Dergisi'ne gönderilen makalelerin tüm değerlendirme aşamalarında makale yazarları ile makaleyi değerlendiren hakem kimlikleri çift körleme ile gizlenmektedir. Makalelerin yayınlanması için iki olumlu hakem raporu gereklidir.
- SosyoTeknik Dergisi'ne sunulan çalışmaların inceleme ve yayın sürecinin 3 ayda tamamlanması öngörülmektedir. Ancak, editör veya hakemlerin yazar (lar)dan düzenleme yapmasını istediği ve yazar(lar)ın düzenlemeyi tamamladığı süre bu süreye dahil değildir. Yayımlanmış bir makalede düzeltme yapılamaz. Ancak yazar düzeltme talebinde bulunması durumunda düzeltme talebinden sonraki sayıda kısa bir düzeltme metni yayınlanabilir.
- SosyoTeknik Dergisinin Yayın Kuralları gereğince, yazarlardan makale gönderim ve yayın ücreti alınmamaktadır. Dergimizde makale gönderimi ücretsizdir.
- SosyoTeknik Dergisinin yayınlamış olduğu tüm makaleleri tam metin olarak, derginin içindekiler, kapak sayfası ve sayı tam dosyaları olarak DERGİPARK sistemi üzerinde arşivlenmekte ve tüm kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.
- SosyoTeknik Dergisi herhangi bir reklam ve sponsorluk kabul etmemekte ve yayın sayfasında bunlara yer vermemektedir.
- SosyoTeknik dergisine gönderilen makaleler Yazar(lar) tarafından kişisel kullanıma açık olan iThenticate yazılımı ile kaynaklar hariç olmak üzere intihale karşı kontrol edilmektedir. Yapılan kontrollerde benzerlik oranının %20'nin altında olması ve tek kaynak benzerlik oranının %5'i geçmemesi gerekmektedir.

İLETİŞİM

Bize Ulaşın

Bizimle iletişime geçmenin en iyi yolu e-postadır.

Tüm editörlerin bireysel iletişim bilgileri mevcuttur ve Editor Kadrosu bulunabilir.

Editöryal Yetkili

Ad Soyad: Asst. Prof. Dr. Ayşegül Kaya

ORCID: 0000-0002-8696-3320

E-posta: aysegul.kaya@selcuk.edu.tr

Tel: 0 (332) 834 03 06

Adres: Selçuk University Kadınhanı Faik İçil Vocational School Tepebaşı Mh. Faik Ali İçil. Cad. Çevre yolu yanı, Kadınhanı

Şehir: Konya

Ülke: Türkiye

Posta Kodu: 42800

Etik Editörü

Ad Soyad: Ayşenur Şakalak

ORCID: 0000-0002-8420-4718

E-posta: aysenur.sakalak@selcuk.edu.tr

Adres: Selçuk University Kadınhanı Faik İçil Vocational School Tepebaşı Mh. Faik Ali İçil. Cad. Çevre yolu yanı, Kadınhanı/KONYA

Tel: 0 (332) 834 03 06

Şehir: Konya

Ülke: Türkiye

Posta Kodu: 42800

Yayınevi

Selçuk Üniversitesi Yayınları

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

ISNI: 0000 0001 2308 7215

Crossref: 501100007086

E-mail: yayinevi@selcuk.edu.tr

Tel: 0 (332) 223 80 00 / 0 (332) 223 80 01

Web: <https://yayinevi.selcuk.edu.tr>

Adres: Selçuk University Rectorate, Alaeddin Keykubat Campus, Akademi Mah. Yeni İstanbul Cad. No: 369 Selçuklu

Şehir: Konya

Ülke: Türkiye

Posta Kodu: 42130

İtiraz

Bilimsel içeriğini yanlış anladığımız için makalenizi reddettiğimizi düşünüyorsanız, lütfen sosyoteknik@selcuk.edu.tr adresinden editör ekibimize bir itiraz mesajı gönderin.

Şikâyet

Şikâyet, SosyoTeknik'in veya yazı işleri ekibimizin sorumluluğunda olan içerik, prosedürler veya politikalarla ilgili olmalıdır. Şikâyetler doğrudan sosyoteknik@selcuk.edu.tr adresine e-posta ile gönderilmelidir.

AIMS AND SCOPE

Aim

SosyoTeknik aims to contribute to science and related institutions and organizations through open access by publishing original, quality and scientifically significant studies presented by academics and researchers. Original articles evaluated by independent and double-blind referee application during the publication process of the journal are published online as open access. Submitted articles must be original works that have not been previously published or submitted for publication elsewhere. Studies submitted to the scope of the journal in accordance with the submission and spelling rules are primarily evaluated by the relevant editors in terms of format and field suitability. Articles that are suitable in terms of study subject, similarity rate and spelling rules are sent to at least two referees who are experts in their fields for scientific evaluation. The final decision regarding the publication of the article is made by the editor-in-chief, considering the evaluations of the editorial board and the comments of the referees. The Editorial Board of SosyoTeknik undertakes to comply with the criteria of the International Council of Medical Journal Editors (ICMJE), World Association of Medical Editors (WAME) and Committee on Publication Ethics (COPE).

Scope

SosyoTeknik is an academic journal that publishes original scientific studies in the social and technical fields, such as research and survey articles, reviews and short papers in the specified fields of study.

Subject Category:

Social Sciences: Business, Economics, Communication, International Relations, Public Administration, Social Issues, Urban Studies

Technical Sciences: Automation & Control Systems, Computer Science, Construction and Building Technology, Engineering, Remote Sensing

Field of Science: Social Sciences, Technology

Publication Language

Full Text Publication Language:

- Primary Language: Turkish
- Secondary Language: English

Content Written in Turkish and Latin Alphabet:

- Article Title: Turkish & English
- Author's Name: Turkish (in Latin Alphabet)
- Author's Address: Turkish & English (Latin Alphabet)
- Keywords: Turkish & English
- Bibliography: Turkish (in Latin Alphabet)

Full Text: Turkish (Latin Alphabet)

Content Written in English and Latin Alphabet:

- Article Title: Turkish & English
- Author's Name: Turkish (in Latin Alphabet)
- Author's Address: Turkish & English (Latin Alphabet)
- Keywords: Turkish & English
- Bibliography: English (Latin Alphabet)

Full Text: English (Latin Alphabet)

Manuscript Submissions and Publication Period

SosyoTeknik is a peer-reviewed scientific journal published twice a year in June and December. The articles to be sent must be original studies that are suitable for the purpose and scope of the journal. More than one article from an author in the same publication period is not accepted. Works submitted after the deadline will not be accepted. Original articles that have not been published before, that are not in the process of evaluation in another journal, and that are approved by all authors are evaluated.

Submitted articles must be in accordance with the purpose and scope of the journal. Manuscripts that are original, unpublished, and not in the process of evaluation in another journal, whose content and submission have been approved by each author, are accepted for evaluation.

Audience

The target audience of Selcuk University Journal of Social and Technical Research is academicians, experts, researchers, doctoral, master's and specialist students as well as people who are active in these fields. The journal aims to contribute to the dissemination of research and continuous development culture in academic and professional studies related to these fields.

Article Processing Charge

The publication of articles and the execution of article processes in the journal are free of charge. No processing or submission fee is charged under any other names (editorial processing charges, language editing charges, colour charges, submission charges, page charges, membership charges, print subscription charges, other supplementary charges). SosyoTeknik does not accept sponsorship or advertisements as part of its publication policies. Publisher covers all charges of the SosyoTeknik.

Originality of Manuscripts

SosyoTeknik does not publish material that has already appeared in full elsewhere.

Model of Peer Review

Double-blind peer review: After plagiarism control, eligible articles are evaluated by the editor-in-chief for originality, methodology, the importance of the subject covered, and compatibility with the scope of the journal. The editor ensures that the manuscripts go through a fair double-blind review and, if the article conforms to the formal principles, it submits the incoming paper for the evaluation of at least two referees from the country and abroad. Editors mediate all interactions between reviewers and authors.

The Best Practice of COPE

The copyrights of the studies published in Selcuk University Social and Technical Research Journal belong to their authors. The authors allow the intellectual work they sent to be published by Selcuk University Journal of Social and Technical Research under a Creative Commons Attribution-Non-commercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license.

Plagiarism Prevention

This journal checks for plagiarism in studies submitted for review: Pre-checked articles are scanned for plagiarism using iThenticate software. If plagiarism/self-plagiarism is detected, the authors are informed. If necessary, the editors can subject the article to plagiarism control at various stages of the evaluation or production process. High similarity rates can cause an article to be rejected before or even after it is accepted. This rate is expected to be less than 20%.

Correction, Retraction, Expression of Concern

Editors may consider issuing a correction if minor errors are detected in the published article that do not affect the findings, comments, and conclusions. Editors should consider retracting the article in case of major errors/violations that invalidate the findings and conclusions. If there is a possibility of misuse of research or publication by the authors; If there is evidence that the findings are unreliable and that the authors' institutions did not investigate the incident, or if the potential investigation seems unfair or inconclusive, editors should consider issuing a statement of concern. The COPE and ICJME guidelines are considered regarding correction, withdrawal, or expression of concern.

Record of all peer-review process records

SosyoTeknik, takes its duties of guardianship over the scholarly record extremely seriously.

Abstract and Keywords

Submitted manuscripts should contain 150-200-word abstracts and 3-5 keywords To facilitate electronic search.

Authorship and Contributorship

After manuscript is submit to the Journal, the name of any of the authors cannot be deleted from the list of authors without the written consent of all authors, a new name cannot be added as an author, and the order of authors cannot be changed.

Publication of research that involve human subjects (i.e., surveys and interviews)

In accordance with the publication rules of SosyoTeknik the statement indicating where, in which scope, date and issue number the Ethics Committee Permission was obtained in studies requiring Ethics Committee Permission / legal / special permission, must be stated in the article at the time of submission of the article to the Journal.

Access to the full text

SosyoTeknik is open access journal. Readers can access to the full text of the journal without requiring registration.

ETHICAL PRINCIPLES AND PUBLICATION POLICY

Ethical Principles

SosyoTeknik adheres to national and international standards on research and publication ethics. It complies with Press Law, Intellectual and Artistic Works Law and Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive. SosyoTeknik has adopted the International Ethical Publishing Principles published by Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME). It also undertakes to comply with the Decisions of the Turkey Editors' Workshop.

The publication processes implemented in the SosyoTeknik are the basis for the development and distribution of information in an impartial and respectful manner. The processes implemented in this direction are directly reflected in the quality of the work of the authors and the institutions that support the authors. Peer-reviewed studies are studies that embody and support the scientific method. At this point, it is important that all stakeholders of the process (authors, readers and researchers, publisher, referees and editors) comply with the standards for ethical principles. Within the scope of publication ethics of the SosyoTeknik, all stakeholders are expected to bear the following ethical responsibilities:

- If situations such as manipulating, distorting and using fabricated data used in the articles are detected, this situation will be reported to the institution where the article author works, and the article will be rejected. SosyoTeknik has the right to request the output files of the analysis results from the authors according to the feedback given by the editor and/or referees.
- In order for the articles produced from the paper to be evaluated, the author must send the article with a wet signed undertaking stating "My work has not been published before and will not be published." Because duplication/republishing/scientific deception/multi-publishing is a crime.
- Study prepared for publication if the book chapter is produced from an unpublished paper text and a master's or doctoral thesis, this matter must be stated in Turkish and English on the first page of the study.

Publication Policy

The unrestricted dissemination of research is especially important to authors, readers, and funders. Articles published in SosyoTeknik are published as open access under a Creative Commons Attribution-Non-commercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license.

- The articles published on the website of the SosyoTeknik and the confidential information of the articles under evaluation will only be used for the stated purposes of the journal; It will not be made available for any other purpose or use by other persons.
- In all evaluation stages of the articles sent to the SosyoTeknik, the identities of the article authors and the referees who evaluated the article are hidden by double blinding. Two positive referee reports are required for the articles to be published.

- It is anticipated that the review and publication process of the studies submitted to the SosyoTeknik will be completed in 3 months. However, the period during which the editor or referees ask the author(s) to edit, and the author(s) completes the editing is not included in this period. A published article cannot be edited. However, if the author requests a correction, a short correction text can be published in the issue after the correction request.
- In accordance with the Publication Rules of the SosyoTeknik no article submission or publication fee is charged from the authors. Submission of articles in our journal is free of charge.
- All the articles published by the SosyoTeknik are archived on the DERGİPARK system as full text, the contents of the journal, the cover page and the full issue files, and are made available to all users.
- SosyoTeknik does not accept any advertisements and sponsorships and does not include them on the publication page.
- The articles sent to the SosyoTeknik are checked against plagiarism by the Author(s) with the iThenticate software, which is open for personal use, excluding the sources. In the controls, the similarity rate should be below 20% and the single source similarity rate should not exceed 5%.
- In accordance with the publication rules of SosyoTeknik, the statement indicating where, in which scope, date and issue number the Ethics Committee Permission was obtained in studies requiring Ethics Committee Permission / legal / special permission, must be stated in the article at the time of submission of the article to the Journal.

CONTACT

Contact us

The best way to contact us is by email.

Individual contact details are available for most staff members and can be found using our Editorial Staff list.

The Main Publishing Contact

Name Surname: Asst. Prof. Dr. Ayşegül Kaya

ORCID: 0000-0002-8696-3320

E-mail: aysegul.kaya@selcuk.edu.tr

Phone: 0 (332) 834 03 06

Address: Selçuk University Kadınhanı Faik İçil Vocational School Tepebaşı Mh. Faik Ali İçil. Cad. Çevre yolu yanı, Kadınhanı

City: Konya

Country: Türkiye

Postal Code: 42800

Ethical Editor

Name Surname: Ayşenur Şakalak

ORCID: 0000-0002-8420-4718

Address: Selçuk University Kadınhanı Faik İçil Vocational School Tepebaşı Mh. Faik Ali İçil. Cad. Çevre yolu yanı, Kadınhanı/KONYA

Phone: 0 (332) 834 03 06

City: Konya

Country: Türkiye

Postal Code: 42800

Publisher

Selcuk University Press

ROR ID: <https://ror.org/045hgzm75>

ISNI: 0000 0001 2308 7215

Crossref: 501100007086

E-mail: yayinevi@selcuk.edu.tr

Tel: 0 (332) 223 80 00 / 0 (332) 223 80 01

Web: <https://yayinevi.selcuk.edu.tr>

Address: Selcuk University Rectorate, Alaeddin Keykubat Campus, Akademi Mah. Yeni İstanbul Cad. No: 369 Selcuklu

City: Konya

Country: Türkiye

Postal Code: 42130

Appeal

If you believe we have rejected your article wrongly, perhaps because we have misunderstood its scientific content, please submit an appeal (rebuttal) letter to our editorial team at sosyoteknik@selcuk.edu.tr

Complaint

The complaint must relate to content, procedures, or policies that are the responsibility of SosyoTeknik or our editorial staff. Complaints should be directly emailed to sosyoteknik@selcuk.edu.tr and will be dealt with confidentially.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Yıl/Year 2023- Sayı/Issue 22

İÇİNDEKİLER

Jenerik Generic	I
Yayın İlkeleri Publication Principles	VI
Hakam Najm Abed ABED, Yavuz AKÇİ Yeni Medyada Haber Sitelerinin Görsel İletişim ve Tasarımı Açısından İncelenmesi: Türk Haber Siteleri Örneği	1-20
Shaheen Fateh Mohammed AL ASSAFI Bilgi Teknolojisinin İnsan Kaynakları Gelişimine Etkisi	21-33

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR
DERGİSİ

**Yeni Medyada Haber Sitelerinin Görsel İletişim ve
Tasarımı Açısından İncelenmesi: Türk Haber Siteleri Örneği**

Hakam Najm Abed ABED^a , Yavuz AKÇİ^{b,*}

^a Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, Bolu, Türkiye
hakamnabed@gmail.com, ROR ID: ror.org/01x1kqx83

^bBolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye
yavuzakci@gmail.com, ROR ID: ror.org/01x1kqx83

Öz

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve internet kullanımının yaygınlaşması sonucunda internet üzerinden yayın yapan haber sitelerine ilgi artmaktadır. Bu nedenle ülkede ve dünyada meydana gelen olaylar ve internette yayın yapma hızının artması sonucunda okuyucuların haber sitelerini ziyaretleri artış eğilimindedir. Bu nedenle elektronik haber gazetelerinin okuyucu kitlesinin gereksinimlerine dikkat etmesi ve içeriğin ana biçimine, tasarımına ve içeriğin alıcıya sunulma şekline dikkat ederek onlara yeterli kolaylığı sağlaması önemli hale gelmiştir. Bu çalışmada, Türk haber sitelerinin görsel iletişim ve tasarımı açısından analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için Türkiye'de en çok ziyaret edilen haber siteleri trafik oranları similar.web aracılığıyla tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda hurriyet.com ve sozcü.com haber sitelerinin en çok ziyaret edilen siteler olduğu görülmüştür. Her iki sitenin aynı tarihteki sayfalarından alınan ekran görüntüleri kullanılarak tasarım ilkelerine göre analiz edilmiştir. Uygulama sonucunda her iki sitenin tasarım ilkeleri açısından uyumlu olan ve uyumsuz olan kısımları belirlenmiştir. Sözcü.com sitesinin hurriyet.com'a göre daha fazla uyumlu olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Yeni Medya, İnternet Haberciliği, Web Tasarım, Görsel Tasarım

Atf Bilgisi

Abed, H. N. A. ve Akçi, Y. (2023), Yeni Medyada Haber Sitelerinin Görsel İletişim ve Tasarımı Açısından İncelenmesi: Türk Haber Siteleri Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 22, 1-20.
<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2023.8>

Makale Türü	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi	06.11.2023
Kabul Tarihi	04.12.2023
Yayın Tarihi	30.12.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	*Bu çalışma Doç. Dr. Yavuz AKÇİ danışmanlığında 01/07/2022 tarihinde tamamlanan “Yeni Medyada Haber Sitelerinin Görsel İletişim ve Tasarımı Açısından İncelenmesi: Türk Haber Siteleri Örneği” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı ve Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Reviewing News Websites in the New Media in Terms of Visual Communication and Design: Turkish News Websites

Hakam Najm Abed ABED^a , Yavuz AKÇİ^{b,*}

^a Bolu Abant İzzet Baysal University Graduate School of Education, PhD Student, Bolu, Türkiye
hakamnabed@gmail.com, ROR ID: ror.org/01x1kqx83

^bBolu Abant İzzet Baysal University, Communication Faculty, Public Relation and Publicity Department, Bolu, Türkiye
yavuzakci@gmail.com, ROR ID: ror.org/01x1kqx83

Abstract

As a result of developments in communication technologies and the widespread use of the Internet, interest in online news sites is growing. For this reason, because of events taking place in the country and the world, and the speed of online broadcasting, readers' visits to news sites tend to increase. For this reason, it has become necessary for e-news newspapers to take care of the needs of readers and provide them with sufficient comfort by paying attention to the main format of the content, its design, and the way the content is displayed to the buyer. This research aims to analyze Turkish news sites in terms of visual communication and design. For this purpose, traffic rates for the most visited news sites in Turkey have been determined using a similar website. As a result of the analysis, it was noted that news sites hurriyet.com and sozcu.com were the most visited sites. It was analyzed in accordance with design principles using screenshots taken from the pages of both sites on the same date. As a result of the application, the compatible and non-compliant parts of both sites were determined in terms of design principles. It has been observed that Sözcü.com site is more compatible than hurriyet.com.

Keywords

New Media, Internet journalism, Web Design, Visual Design

Citation

Abed, H. N. A. and Akçi, Y. (2023), Reviewing News Websites in the New Media in Terms of Visual Communication and Design: Turkish News Websites. *Selcuk University the Journal of Social and Technical Researches*, 22, 1-20.

<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2023.8>

Article Type	Research Article
Date of Submission	06.11.2023
Date of Acceptance	04.12.2023
Date of Publication	30.12.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	*This article was prepared based on the master's thesis titled "Reviewing News Websites in the New Media in Terms of Visual Communication and Design: Turkish News Websites" completed on 01/07/2022 under the supervision of Assoc. Dr. Yavuz AKÇI. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Dünya son yüzyıla teknolojideki gelişmelerin tanığı olarak geçirmektedir. Kullanılan teknolojik araçlar bir yandan yeni ihtiyaçlar doğururken diğer yandan farklı ihtiyaçların karşılanmasına imkân sağlamaktadırlar. Bu teknolojilerin içinde önemli bir paya sahip olan internet teknolojisidir. İnternetin yaygınlaşması geleneksel yöntemler ile karşılanan bazı ihtiyaçların dijital/elektronik araçlarla sağlanmaktadır. Bu ihtiyaçlardan biri de haber alma ihtiyacıdır. Geleneksel olarak yazılı basından veya TV/radyodan karşılanmaya çalışılan haber alma ihtiyacı artık internetin gelişmesi ve yaygınlaşması ile dijital/elektronik araçlarla sağlanabilir hale gelmiştir. Dolayısıyla geleneksel basılı gazetelerin ağırlığı azalmakta, elektronik internet gazeteciliği ise yaygınlaşmaktadır.

Nesiller arasındaki farklılıklar haber takibinde de belirginleşmeye başlamış olup, özellikle Z kuşağı olarak adlandırılan neslin geleneksel haber alma yöntemlerini neredeyse hiç kullanmadıkları sosyal medya araçlarından veya internet haber sitelerinden karşıladıkları bilinmektedir. Bu yüzden geleneksel yollarla kullanıcılarına haber üreten ve yayan kuruluşlar zamanın ruhuna uymak zorunda kaldıklarından internet üzerinden de haber sunmaya başlamışlardır.

Günümüzde tasarım, İnternet'teki herhangi bir web sitesinin üstünlüğünün ana motoru haline gelmiştir. Site içinde gezinme kolaylığı, isteklere erişme kolaylığı için ne kadar çok araç sağlanırsa okuyucunun da sitede o kadar uzun süre kaldığı bilinmektedir. Sitenin estetiği, tasarımın temelleri ve ilkelerine dayalı görsel öğelerin seçimi ve dağıtımı siteyi okuyucular için çekici hale getirebilir. Çünkü okuyucunun sanatsal zevki sitenin seçimini etkileyebilmektedir. Bu gelişmeler tasarımcılar açısından önemlidir. Tasarımcı için sayfanın geliştirilmesi ve modern teknolojilerin ve yazılımların kullanımının geliştirilmesi siteyi diğer siteler arasında ilgi çekici ve popüler yapabilmektedir.

Bu çalışmada Türkiye'de en çok okunan iki büyük haber sitesinin tasarımları karşılaştırmalı olarak incelenmiş, olumlu ve olumsuz noktalar belirlenmeye çalışılmış, web sayfasını iyileştirmeye yönelik tasarımcılara ve internet haber sitelerinden sorumlularına öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

1. Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği

İletişim sosyal bir varlık olan insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biridir. Özellikle gelişen teknoloji imkanları iletişim olanaklarını da geliştirerek bireylerin daha kolay iletişime geçmelerini sağlamıştır. Teknoloji bilhassa internetin gelişmesiyle daha da gelişme ivmesi kazanarak bireylerin iletişimlerini kolaylaştırmıştır (Greenberg, Koole ve Pyszczyński, 2004:14). Tarihin akışını değiştiren ve dünyayı küçük bir köy haline getiren en önemli olay olan World Wide Web'in (www- İnternet) keşfine kadar onlarca yıl okurlar, yeni medya veya alternatif medya olarak bilinen iletişim kanallarına erişim sağlamaya çalışmışlardır (Jackson, 1997: 46; Soukup, 2006: 425). Bu çerçevede iletişim olanaklarına erişim sağlayan bireyler, toplumlarda meydana gelen olayların seyrini değiştirmek amacıyla web sitelerini ve sosyal ağları kullanarak farklı fikirlerin aktarımının sağlanmasına ve bir grup elektronik etkinin ortaya çıkmasına neden olmuşlardır (Lodhia, 2006:34; McMillan, 2009:66). Bu noktada elektronik haberleşme elektronik gazeteciliğin doğuşunu kolaylaştırmıştır.

İnternet haberciliğine geçişle birlikte en önemli yeniliklerden biri de geleneksel gazeteciliğin internet ile değişmesidir. Bu çerçevede geleneksel gazeteciliğe kıyasla internette farklı şekillerde haber üretme ve dağıtım eğilimi göstermektedir. Bu noktada geleneksel gazetecilik ile internet gazeteciliği birbirinden ayrılmaktadır. Haber üretiminde gazetecinin rolü açısından internet gazeteciliğinde yapılan işlemler geleneksel gazeteciliğe göre daha kapsamlı olması nedeniyle gazetecilik mesleğinin gelişmesine internetin katkısı büyük olmuştur (Bardoel, 2002:502; George, 2006:75).

Yeni medya teknolojisi birçok gelişmeye olanak sağlamıştır. Geleneksel iletişim olanaklarının yok olmasından ziyade gelişmesine de katkıda bulunmuştur. Bu çerçevede geçmişte birbiriyle bağlantısı olmayan çeşitli medya kuruluşlarının birleşmesine yol açarak birbiriyle ilişkili olmayan araçların arasındaki sınırları ortadan kaldırarak kitle iletişim araçlarını uluslararası veya küresel bir iletişim platformuna dönüştürmüştür (Bennett, 2003:37; Van Aelst ve Walgrave, 2004:34; Flew, 2007:128; Bulunmaz, 2011:28).

Yeni medya, bütünüyle yeni bir iletişim çağını meydana getirmekle birlikte geleneksel iletişim imkanlarını temelden değiştiren, ağ tabanlı, sınırsız, açık, merkezsiz hale getirilen ve etkileşimli bir yapıya sahip olan çok geniş bir platformdur (Aydoğan ve Kırık, 2012:59). Yeni medyada ağırlıklı olarak kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları ile bilgi işlem bir bütünleşme aracı olarak yeni medyayı oluşturan teknolojiler olup modern kitle toplumunu oluşturmaktadır (Manovich, 2002:148).

Gazetecilik mesleği de yeni teknolojilerden nasibini almış olup hızla gelişip değişmeye başlamıştır. Teknolojik gelişme ve yeni medya sayesinde az sayıda insanın gazetecilik yaptığı toplumlardan her bireyin gazeteci olduğu toplumlara hızlı bir geçiş yapılmıştır (Hansen, 2004:37). Bu çerçevede yeni toplumsal düzen, her ne kadar profesyonel gazetecilerin varlıklarına yönelik ciddi bir tehdidi barındırsa bile sıradan vatandaşların seslerini duyurma fırsatını da oluşturmuştur (Lister vd., 2008:71; Sundar ve Limperos, 2013:507). Özellikle sosyal medyanın da gazetecilik mesleğini icra etmeye katkısı olması açısından önemlidir. Bu noktada yeni medya kullanıcılarına ve hedef kitleye düşünme, etkileşim, enformasyon ve bilgi aktarımı sağlayarak karşılıklı iletişim oluşturmak suretiyle çevrimiçi araçlar oluşturmakta ve web siteleri aracılığıyla bu etkileşimi geliştirmektedir (Kuşay, 2010:67). Sanal ortamda bir fikrin, mesajın ve içeriğin diğer kullanıcılarla aynı zamanda paylaşımının sağlanması sosyal medya ve iletişim kavramının önemli bir ögesi haline gelmesine sebep olarak geri bildirimden doğrudan ve hızlı bir biçimde yapılmasını sağlamıştır (Kırık ve Büyükaslan, 2013:76).

İnternet gazeteciliği, haberlerin durmadan yayınlandığı 24 saat sürecindeki bir haber döngüsüne neden olmuştur. Bu döngüde, haberin “hızlı biçimde yayınlaması ile doğru olmasını kontrol etme aşamaları” arasında durmaksızın bir gerilim meydana gelmektedir. Devamlı güncellenen, bazı zamanlar aynı kaynaklardan gelen haber döngüleri homojen içeriklerin meydana gelmesine neden olmaktadır (Mitchelstein ve Boczkowski, 2009:568). Elektronik basın veya dijital basın olarak adlandırılan internet gazeteciliği, haberlerin sunulma biçiminde ve haberleri okuma biçiminde bir devrim olarak kabul edilir (Cain ve Gradisar, 2010:740). Buna ek olarak internet gazeteciliği ile bireyler birçok durumda birbirleriyle etkileşime girerek, matbaa hizmeti sağlama yöntemi ya da matbaa hizmetinin maliyetleriyle uğraşma ve onunla etkileşime girme zorluklarını ortadan kaldırarak, kâğıt ve baskı makinesinin zahmetinden bireyleri kurtarmaktadır (Fortunati vd., 2009:940; Díaz Noci, 2013:245). İnternet her geçen gün daha da yaygınlaşmakta, bilgi edinme ve bilgi gönderme her geçen gün internet üzerinden olmaktadır. Özellikle haber aktarımı ve alımı da internet üzerinden yaygın bir biçimde yapılmaktadır. Bireylerin internet sitesi ve medya kuruluşlarından bağımsız bir şekilde bilgiye erişmesi ve bilgi paylaşımının kolaylaşmasını mümkün hale getirmiştir. Diğer bir ifadeyle bireylerin bilgi alma ve iletme fırsatlarının gelişmesi internet gazeteciliği ile önemli hale gelmiştir (Dedeoğlu, 2016:39).

İnternetin doksanlı yılların başlarında dünya çapındaki gelişimi, iş, iletişim, eğitim, sosyal gelişmeler, bilgi yayma ve gazetecilik gibi yaşamın tüm yönleri üzerinde büyük bir etkiye neden olmuştur (Patel ve Cassou, 2015). İlk internet gazetesi Amerika’da 1994 yılında Weekly California adı ile Palo Alto tarafından çıkarılmıştır. Le Monde 1990’lı yıllara kadar baskı gazeteciliği yapmış ve 1995 yılında çevrim içi gazeteciliğe başlamış, 1996 yılında The Newyork Times haber yönelimli internet siteleri kurmuşlar ve The NYTimes, Daily Mirror ve The Washington Post’un içerisinde bulunduğu sekiz adet gazete baskıya hazır sayfalarını internet ortamına aktarmaya başlamışlardır (Emiroğlu Karahan, 2021:29).

Türkiye interneti 1993 yılında kullanmaya başlamış ve bu kapsamda Türkiye’de çevrimiçi olarak yayın yapan ilk Türk gazetesi, Aralık 1995’te yayın hayatına başlayan Zaman gazetesi olmuştur. Bunu Ekim 1996’da internette yayınlanan ilk dergi olan Aktüel dergisi izlemiştir. 1 Ocak 1997’den itibaren Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Sabah ve diğer büyük gazeteler gibi diğer gazeteler de internete üzerinden yayın yapmaya başlamıştır. Sanal platformda yayınlayarak ilk kez çevrimiçi hale getirilen geleneksel basılı medya Aktüel Magazin’dir. Dergi, gazetelerden kısa bir süre önce, Haziran 1995’te Boğaziçi Üniversitesi aracılığıyla çevrimiçi yayına başlamıştır. Bunu Ekim 2005’te çevrimiçi olarak yayınlanan Lemn dergisi izlemiş, Ocak 1996’da sadece internet üzerinden yayınlanan ilk Türk gazetesi Xn (<http://www.xn.com.tr>) yayın hayatına başlamıştır (Karaduman, 2003:145; Aydoğan, 2013:27; Ezgi, 2019:155). Çeşitli gazetelerden alıntılar yaparak yayın yapan sitenin uzun bir ömrü olmamış, 1999’da kapanmıştır. Tüm büyük gazetelerin internete taşınmasıyla orijinalliğini kaybetmiştir. Televizyonların internete taşınma sürecine baktığımızda, gazeteci Mehmet Ali Birand’ın hazırlayıp sunduğu 32. gün programının 1996 yılında bir web sayfası üzerinden internet kullanıcılarına hizmet verdiği görülmektedir. Kanal D TV, ilk televizyon kanalı olmuştur. 12 Haziran 1997 tarihinde internete taşınmıştır. Zamanla ATV, Show, Star ve diğer kanallar da internet aracılığıyla yayın yapmaya başlamışlardır (Çevikel, 2004:150; Yüksel, 2010:48; Narin, 2017:89).

İnternet iletişim teknolojilerinin gelişimi noktasında, geleneksel gazetecilik alanına farklı ve yeni boyutların gelmesini sağlayarak bilginin ulaştırılmak istenen hedef kitleye iletimi noktasında yeni bir alan oluşturmuştur. Buna ek olarak var olan kitle iletişim araçları tarafından üretilen bilginin yayılması kabiliyeti kazandırarak eş zamanlı biçimde bilgi ve enformasyonun yeniden üretildiği bir platforma evrilmiştir (Karaduman, 2003:143).

İnternet gazeteciliği haber içerik üretimi konusunda politik ve ekonomik yapı ile ilişkilendirilmediği durumlarda anlamsız ve yüzeysel kalabilmektedir. Diğer yandan bilgi üretimi ekonomik bir işlev olmakla birlikte bilgi de üretilen bir üründür ve bu kapsamda bilginin üretilmesinde üreten bireyler maddi manevi beklenti içerisine girebilirler. Geleneksel medya ve geleneksel habercilikte beklentiler daha çok maddi beklenti olarak görülürken yeni medya ve internet gazeteciliğindeki beklentiler daha çok manevi beklentilere kaymaktadır (Karaduman ve Akbulutgiller, 2018:13).

2. Haber Sitelerinde Görsel İletişim Tasarım

Görsel tasarımın gelişmesi dünya çapında internetin kullanılmasıyla başlamıştır. Medyanın teknoloji dünyasına geçiş trendini de içine alan görsel tasarımı bir zorunluluk haline getirmiştir. Ana sayfa, okuyucunun gezinmeye devam etmesinde her zaman en büyük önemi taşımış ve okuyucular için haber siteleri çoğunlukla ön planda olmuştur (Dingil, 2015:8). Görsel tasarım, iletişimde kullanılan çeşitli tasarım türlerini içerir. Bu kavram, bazı görsel programlama dili ile ilgili olduğundan, bilgileri iletmek için görsellere bağlıdır. Grafik tasarım ve web arayüzlerinin tasarımında olduğu gibi, formlar tarafından özel olarak belirlenmez (Onursoy, 2013:145).

Görsel iletişime girmeden önce tasarımın gerçekleştirdiği işlev geleneksel medyanın ana rehberi olmuştur. Tasarım, insanların sonraki yeniliklerinin kalitesini iyileştirdiği bir insan etkinliği veya süreci olarak görülmektedir. Tasarım kaçınılmaz olarak planlamayla bağlantılıdır ve aralarındaki fark, planlamanın gerektirdiği deneyim ve bilgi birikimi bir dereceye kadar ilerlemeye ulaştığında, bu faaliyetin planlama değil tasarım olarak adlandırmaya başlanmasıdır (Patrişal, 2012:36). Yeni bir şey bulmak için yaratıcılık ve yenilik içeren birtakım teknik standartlara ve kontrollere tabi olan bir süreçtir olan tasarım Web sitelerinde uygulanmak için araçlar, şekiller, semboller, renkler vb. kullanarak güzel ve tatmin edici bir ürüne ulaşmak için yapılır. Tasarım, bir fikri uygulama sürecidir. Bunları uygulamaya koymak için belirli araçları kullanarak herhangi bir yenilik veya fikir için başarmanın ilk adımınıdır. Tasarımda yaratıcılığın rolü vardır. Fakat bazı genç tasarımcılar bazen tasarımı değiştirmeden ve düzeltmeden hazır tasarımlardan alırlar. Tasarım, tasarımcının hayal gücünde yaratıcı bir formun yaratılması olmalıdır (Barakat, 2021:155).

Görsel tasarımın önemi haber sitelerinin ana şeklienden öncelikli sorumlu olmasıdır. Kurulacak yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti haber sitelerinde kısaca verir. Görsel tasarım, gerçekleştirdiği işlevle önemli kabul edilir (İzleyici ile iletişim halindedir). Görsel iletişimin cümleleri, metinleri, şekilleri, renkleri, grafikleri, görüntüleri, görsel hareketi ve beyaz alanı içerdiği durumlarda kullanıcıyı tasarımcı tarafından belirtilen belirli bir yere yönlendirir. Bu yerdeki alıcı veya okuyucuya en önemli bilgileri veya mesajı sağlar (Polat, 2020:5).

Tasarımın temelleri, herhangi bir web sitesi tasarım sürecinin dayandığı omurgadır ve tasarım öğelerinin etkili bir çalışma elde etmek için birleştiği yolları kontrol etmek için bir ilişkiler yarası veya bir argüman planıdır. Tasarım sürecinin dayandığı temeller, genel olarak web sitesi tasarımı ve özel olarak elektronik gazete tasarımı ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere, farklı tasarımlar için çok veya az farklılık gösterebilir ve sitenin tasarımı belli bir tarz alabilir (Tanyeri, 2004:31).

Tasarımın farklı temelleri, tasarımcı için iki ana hedefe ulaşır, ancak her biri bu temellerin etkisiyle değişen derecelerde elde edilir ve odak noktası çekicilik, dikkat ve boyut kontrolüdür. Bu ilkelerin uygulanma olasılığı haber sitelerinde tasarımın başarısını belirler. Bir kompozisyondaki öğeler arasındaki ilişkiyi düzenlemek için temel tasarım ilkeleri kullanılır. Bir kompozisyon oluştururken, temel tasarım ilkelerinden biri, birkaçı veya hepsi bir arada olabilir. Bu ilkelerden hangisinin kullanılacağı ve hangilerinin üzerinde durulacağı bir tasarım problemdir (Bayraktar, Görür, Cubeiro, Kızıltaş ve Köroğlu, 2012:37). Bu ilkeler aşağıdaki gibidir.

Yalınlık ve Sadelik: Web sitesi tasarımında, site içerisinde okuyucunun gördüğü her şeyin anlaşılır ve kolay olması önemlidir. Web sitesi, görsel bozulmalardan uzaklaşarak ve okuyucunun gözlerini kısıtılarak, hedef kitleye göz atma ve çekme kolaylığı sağlayacak şekilde olmalıdır. Görsel öğeleri ve metinleri netleştirerek ve

anlaşılır hale getirerek tasarımcı, tarayıcıların görsel algısı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu için siteye eklenmesi gerekemeyebilecek öğelerden ve sık kullanılanlardan uzak durmalıdır. Abartılı renklerin kullanımı, içerikten uzak renklere baktırarak okuyucuların kafasını karıştırır, bu nedenle tasarımda sadelik konusuna ve özellikle anasayfa tasarımında geniş alan ilkesinin kullanımına ağırlık verilmelidir (Muhammet, 2020:485).

Birim: Birlik, bir tasarımın grafik unsurlarını içeren ve tek bir kompozisyonda birleştiren temel unsurdur. Birim, kompozisyonun tüm bileşenlerinin bir bütünlük gibi uyum içinde çalıştığını gösterir. Bu konum, görsel bütünlüğü sağlayan uyumlu bir görsel yapı oluşturur. Gazete tasarımında ve üretiminde bütünlük esastır. Tasarımda formun unsurları uyumlu ve tutarlı bir kompozisyon oluşturmaktır. Estetik açıdan web sitesinin başarısı için en önemli ilkedir (Keş, 2009:85).

Denge: Denge, yapıtı değerlendiren ve gördüğünde bir tür kabullenme ve psikolojik bir duygu uyandıran temel ilkelerden biridir. Denge görsel öğeler arasındaki eşitliktir, böylece okuyuculara ve tarayıcılara görsel öğeler arasındaki adaleti ve eşitliği gösterir. Tasarımda denge, esas olarak web sitesinin nihai çıktısını kimin yaptığına bağlı bir ilkedir. Tasarım sırasında öğelerin dağılımı, öğelerin dağılımındaki eşitlikte tasarımcı için bir planlama sürecidir. Web sitesinin yapısında, esas olarak tasarımcının ve basın bülteninin sahibinin deneyimine bağlıdır (Ay, 2016:13).

Uyum: Uyum bir sanat eserinde güzel bir kompozisyon oluşturmak için öğelerin birbiriyle ahengi anlamına gelir. Bu öğeler uyumlu, estetik olarak göze hoş gelen ve izleyiciye rahatlık veren ve tasarımdaki genel bütünlüğe olumlu bir anlam veren unsurlardır. Öğeler arasındaki uyum renk, desen, boşluklar veya farklı tipografik öğelerin işlevi arasında değişiklikler olabilir. Elektronik gazetede uyumun monoton bir sayfa oluşturduğu yerde tasarımın bileşenlerinde yer alan unsurların tutarsızlığı okuyucunun dikkatini dağıtmakta ve tasarımcının sanatsal beğenisini etkileyerek okuyucuda bir tür gerilim oluşturmaktadır. O halde uyum, web sayfası için önemli bir kavramdır. Tasarımcı, tasarım çalışmasına dahil olan birimleri çekici bir şekilde koordine etme özgürlüğü veren hassas bir anlayışa sahip olmalıdır (Aslan, 2019:85).

Zıtlık ve Benzerlik: Tutarlı ve benzer bir tasarım için planlama yapmak, tasarımcının odak noktasını görünür kılmak için yaptığı işin önemli bir yönüdür. Çok fazla benzerlik sıkıcıdır, ancak benzerlik olmadan önemli unsurlar yoktur ve kontrastsız bir görüntü sakindir. Bu yüzden çözüm, benzerlik ve zıtlık arasında bir denge bulmaktır. Bu, formu bir kalem veya renk kullanarak algılamının temelidir, ancak zıtlık olmadıkça form olmaz (Ebcim, 2013:5).

Web sitesinde gezinme: Tüm web siteleri için görsel tasarım ilkeleri, kullanıcıya kolaylık sağlamak, kullanıcının istek ve fikirlerine uygun tasarımlar sunmak ve sitedeki içeriklere erişim sürecini kolaylaştırmak amaçlanmaktadır. Bu nedenle, web sitesinin bölümleri arasında rahat ve sorunsuz gezinme ilkesi, tarayıcıların aradığını bulma olasılığı için çok önemlidir. Okuyucuların aradıklarına veya okuduklarına erişmeleri ne kadar kolaysa, gazetenin yapısının genel tasarımını ayırt etmeye de o kadar yardımcı olur. İdeal olarak, kitlelerin bilgi düzeyinin ve kültürel hiyerarşisinin farkında olan bir tasarım, ziyaretçiye her zaman gezinme ve web sitelerinin içeriğine erişme yeteneği sağlar. Bundan sonra nereye tıklayacağımızı yoğun bir şekilde düşünmek gerekli değildir, ancak en önemli şey A noktasından B noktasına geçmenin mümkün olduğunca dikkat dağıtıcı ve karışıklıktan uzak, net ve kolay olmasıdır (Omari ve Ayadat, 2015:4).

Ritim: Tasarım öğelerinin ritmi ve tekrarı veya ardışıklığı, tasarım öğeleri arasındaki farklardır. Ritim, desen ve doku oluşturarak tasarım etkisinin sürekliliğini sağlamaktır. Ritim önemli bir tasarım öğesidir, işlevlerinden biri de izleyicinin dikkatini çekmek ve konuya yönlendirmektir. Ritim birkaç yolla elde edilebilir; algının yönü, okuyucunun dikkatini dağıtmayacak ve gazete ile sürekli temasını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Görsel öğelerdeki tutarlılığın güzelliğinin özelliklerinden biri, düzenli periyodik tekrarlarla net bir zihinsel hareketin varlığıdır ki bu da tasarım uzmanlarının tonlama ve ritim olarak bildikleri şeydir. Bir grup öğenin belirli bir desene ve ayrıntılı özelliklere göre düzenlenebilmesi için öğeler arasında ortak bir özelliğin veya ortak bir boyutun bulunması gerekliliğini vurgular. Aynı gruptan kalmasına rağmen her öğenin kendi benzersizliğini korumasını sağlar ve bu ortak özellikler boyut ve şekildir (Bıyık, 2007:83).

Oran Orantı: Oran, elektronik gazetelerin tasarımında önemli ilkelerden biridir ve anlaşılması en kolay olanıdır. Basitçe söylemek gerekirse, öğelerin birbirine göre boyutunu belirlemektir. Orantılılık, tasarımda neyin önemli olduğunu ve neyin daha az önemli olduğunu ifade eder. Daha büyük elemanlar en önemlileridir

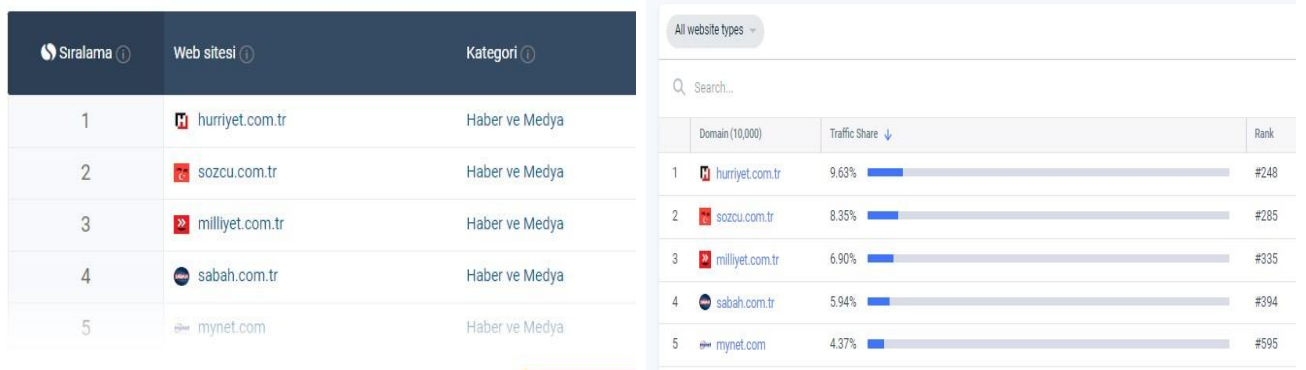
ve daha küçük elemanlar daha az önemli olanlardır. Küçük tür ve büyük resimler arasındaki görelî farklar, site politikası için bir sitedeki en önemli öğeleri açıkça tanımlar. Orantılılığın iki unsur veya daha fazla şey arasındaki ilişkiyi bulmaya çalıştığı, böylece orantılılığın elektronik sayfada kullanılan açılar açısından boyutların tutarlılığına katkıda bulunan bir unsur olduğu durumlarda, basın metninin köşelerinin tasarımına katkı sağlayan unsurları kullanabilme özelliğinin yanı sıra, metinlerin harflerinin boyutlarında orantılılık dahil olmak üzere çeşitli orantılılık biçimleri vardır. Orantılılığın rolü, internet haberciliği tanıtımında kullanılan metnin harfleri arasındaki dengeden gelir. Sunulan elektronik ortam içeriklerinin sorunsuz bir şekilde görüntülenebilmesi için alt başlıklarda kullanılmasının yanı sıra, elektronik sayfa içerisinde kullanılan basın sütunlarının boyutlarının tutarlılığı ile ifade edilmektedir (Coşgun Ovalı, 2021:18).

Görsel Hiyerarşi, Hakimiyet ve Odaklanma: Bu ilke, görsel tasarım öğelerinin hiyerarşisini ve yayınlanan haber makalesini içerir. Her web sitesi veya elektronik gazetenin, sorumlu tasarımcı aracılığıyla gazetenin denetçileri veya teknik yöneticileri tarafından belirlenen özel yönergeleri ve politikaları vardır. Dizgi ister yerel ister uluslararası bir izleyici olsun, izleyicinin kültürüne uyacak şekilde, yönlendirildiği izleyiciye göredir. Bu dizgi, okuyucuyu her bir öğeye yönlendiren öğelere dayalı sıralı öncelikleri seçer. Tür ve görseller en önemliden en az önemliye doğru ifade edilmelidir. Hakimiyet, değişen boyut, konum, renk, desen veya şekil ile kurulur. Tasarımın odak noktası, bütünü birliğinden ödün vermeden, hacim ve kontrast ile tasarıma hâkim olmalıdır (Şen, 2018:777).

3. Türk Haber Sitelerinin (Hürriyet.com ve Sözcü.com) Tasarım Analizi

Türkiye’de internet haberciliği alanında gazetecilik sektöründe faaliyet gösteren ve tıklanma sayısı açısından en çok ziyaret edilen iki haber sitesinin (hürriyet.com ve sözcü.com) web sayfalarının temel tasarım ilkeleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada haber sitelerinin tasarım ilkelerine göre uygun ve uygun olmayan kısımları belirlenmeye çalışılmıştır. Haber sitesi okuyucularının tercihleri ile bu sitelerin sayfalarının tasarım ilkelerine uygunluğunun belirlenmesi ve yeni oluşturulacak siteler için veya mevcut sitelerin kendilerini değerlendirebilmelerine olanak sağlayabileceği için önem arz etmektedir.

Çalışmanın evrenini Türkiye’de internet haberciliği alanında faaliyet gösteren tüm web siteleri oluşturmaktadır. Ancak amaçlı örneklem tercih edilerek, okuyucular tarafından en çok tıklanan yani en çok okunan iki çevrimiçi haber sitesi örneklem içerisine dahil edilmiştir. Haber kategorisinde Türkiye’de en çok okunan haber sitelerinin tespiti için similar.web verilerinden faydalanılmıştır. 18.05.2022 tarihinde similar.web sitesinde yapılan sorgulamada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Sıralama	Web sitesi	Kategori
1	hurriyet.com.tr	Haber ve Medya
2	sozcu.com.tr	Haber ve Medya
3	milliyet.com.tr	Haber ve Medya
4	sabah.com.tr	Haber ve Medya
5	mynet.com	Haber ve Medya

Domain (10,000)	Traffic Share	Rank
hurriyet.com.tr	9.63%	#248
sozcu.com.tr	8.35%	#285
milliyet.com.tr	6.90%	#335
sabah.com.tr	5.94%	#394
mynet.com	4.37%	#595

http: www.similarweb.com

Resim 1: Türkiye’de en çok tıklanan çevrimiçi haber siteleri

Resim 1 web trafiği açısından incelendiğinde, Türkiye’de internet üzerinden haber kategorisi dalında yayın yapan çok fazla haber sitesi olmasına rağmen hurriyet.com ve sozcu.com web trafiğinin yaklaşık %18’ine sahip olduğu görülmektedir. Neredeyse her beş kişiden biri bu iki gazeteden birini okuyor denilebilir.

Çalışmada internet haberciliği kategorisinde faaliyette bulunan gazetelerin web sayfalarının tasarım ilkelerine uygunluğunu belirlemek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi temelde tekrarlanabilir ve geçerli anlamlar ortaya koymayı hedefleyen bir araştırma tekniğidir. Araştırmacının kendi içgörüsünü de dahil

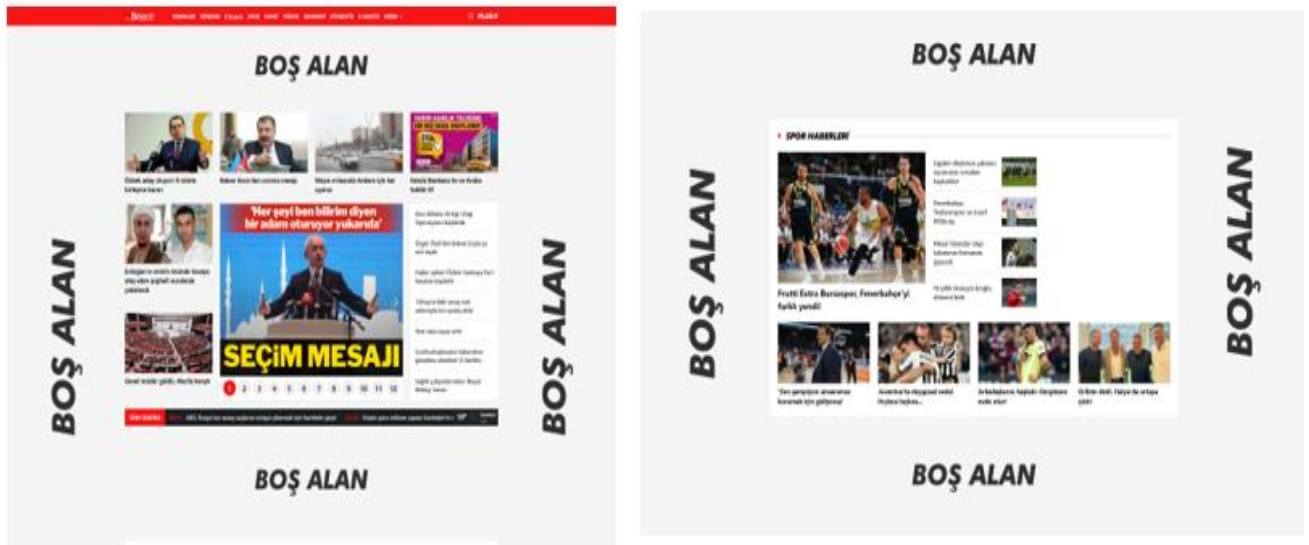
ettiği bir yöntem olan bu teknikte konu da temel ve önemli bir değişkendir. Gösterdiği bu temel çeşitliliğe rağmen bilimsel bir yöntem olarak kabul edilen bu yöntemin sonuçlarının güvenilir olması ve verilerin yorumlanabilmesi teknik açıdan önem taşımaktadır. İçerik analizi, temelde bir tasnif işlevi barındırmakta ve yapılandırma açısından bir bölümlenme ve sınıflandırma işleminden ayrılmaktadır.

Araştırmada kategoriler oluşturulurken temel web tasarım kategorileri olarak belirlenen “yalınlık, tutarlılık, açıklık, denge, vurgu, ritim, uyum, oran-orantı, görsel hiyerarşi, tipografi ve renk kullanımı ve imge kullanımı” değişkenleri dikkate alınmış ve bu ilkelere göre yapılan değerlendirmeler iki haber sitesi için karşılaştırma olanağı sağlayacak şekilde değerlendirilmiştir. Tasarım ilkelerinin her biri için ayrı ayrı olarak yapılan değerlendirmeler aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

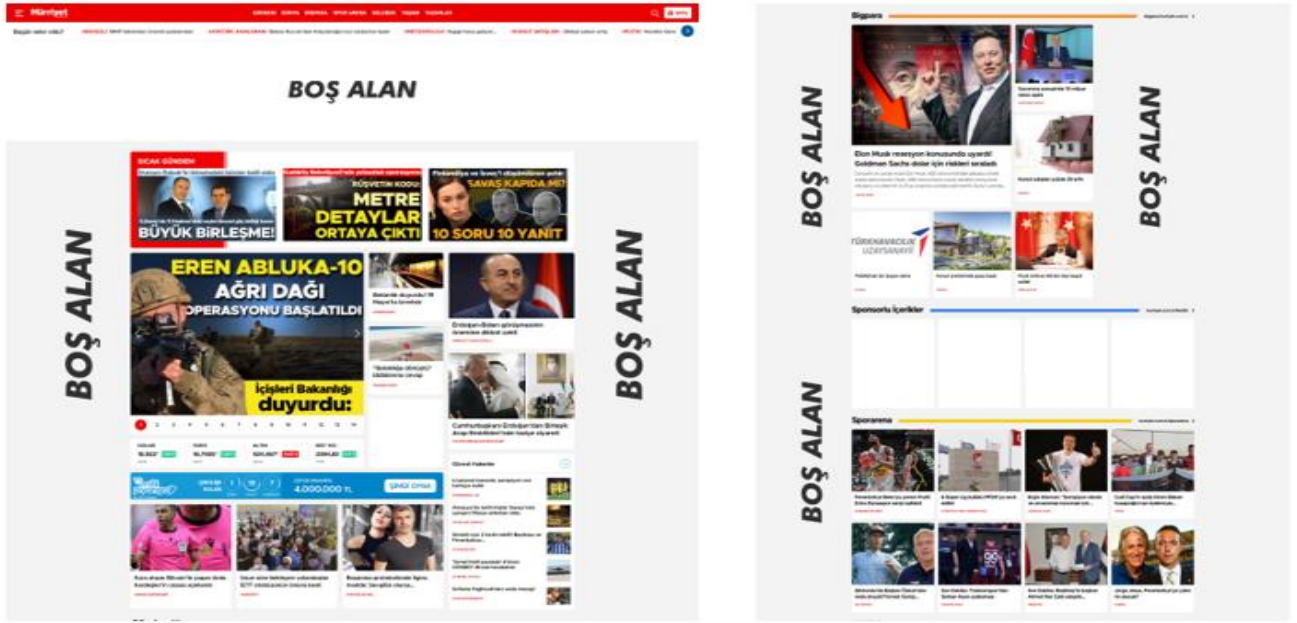
3.1. Yalınlık ve Sadelik

Yalınlık ve Sadelik, herhangi bir tasarımda öğelerin kullanımının azaltılması, rafine edilmesi ve saflaştırılması esasına dayanan ilkesidir. Herhangi bir tasarımcının nihai amacı, bu izlenimin kalıcı olmasını umarak bir izlenim yaratmaktır. Tasarım bu amaca ulaşmayı başarır, belirli bir mesajı iletme veya iletme hedefine ulaşacaktır. Tasarımda çoğu zaman genel olarak öğelerde sadeliği seçmek tasarımın da daha iyi görünmesini sağlar. İletişimin olabildiğince net olmasını sağlamak için ve tasarımda denge ve etki yaratmak için kullanılır.

Resim 2 ve 3'te görüldüğü gibi Hürriyet.com ve Sözcü.com görsel tasarım ilkeleri açısından sadelik ilkesine göre karşılaştırıldığında iki web sayfasında da öğelerin anlaşılır bir şekilde yerleştirildiği ancak boşlukların dağılımında ve aralarındaki geniş boşluk ilkesinin uygulanmasında farklılıkları olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesi, sadelik ve boşlukların görünümü açısından Sözcü gazetesine göre daha iyi görünmektedir. Sözcü.com sayfasının ise daha anlaşılır, okuyucular için daha kolay ve daha sade olduğu görülmektedir.

Resim 2: Sözcü gazetesi sayfa örnekleri

Resim 3: Hürriyet gazetesi sayfa örnekleri

3.2. Birim

Resim 4: Hürriyet gazetesi sayfa örnekleri

Resim 4'te Hürriyet gazetesinde bir birim oluşturmak için daha fazla oluşum olduğu görülmektedir. Hürriyet gazetesinin odaklandığı konu, çok renkli, resim ve yazı tipi kullanımı daha dolu ve daha doygun birimler oluşturmanın yanı sıra resimleri birbiriyle birleştirerek ve bunlara metin ekleyerek okuyucuların ilgisini çekmektir.

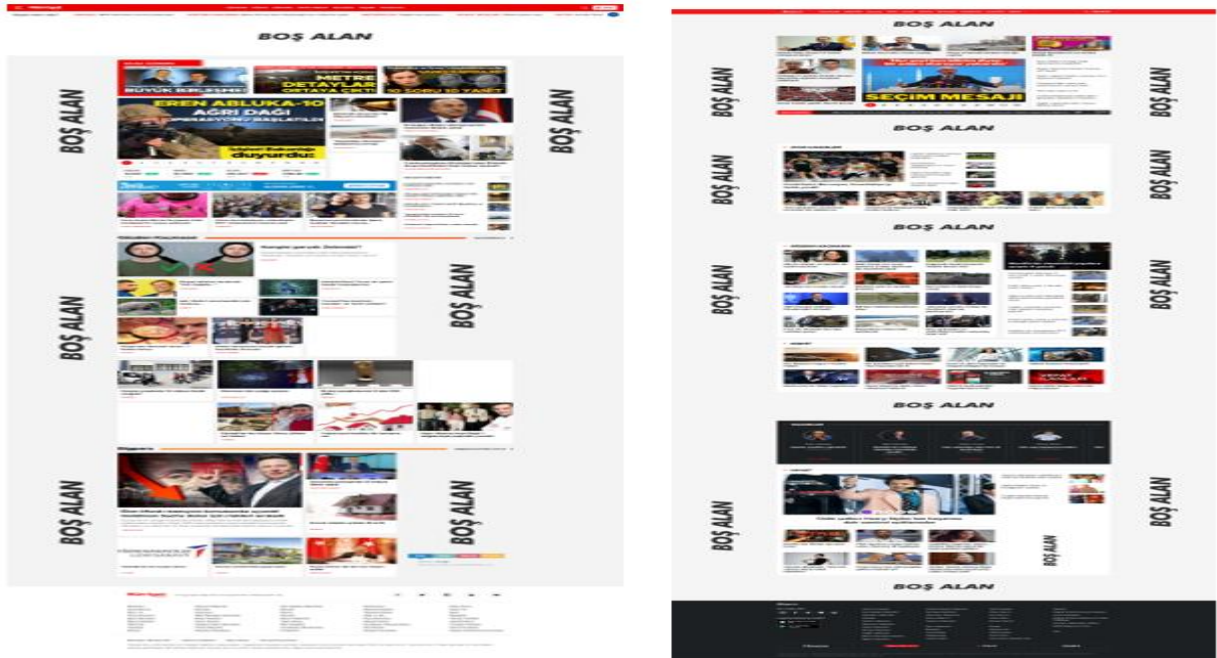

Resim 5: Sözcü gazetesi sayfa örnekleri

Resim 5'te Sözcü.com web sayfasında da birimin önemsendiği görülmektedir ve bu unsurları abartmadan birbirine bağlamaya çalışan bir görünümde olduğu görülmektedir. Bu gazetede birimlerin bileşimi basitlik ilkesine dayanmaktadır. Bu sayfadaki uyum daha çok birimlerin kolay birleştirilmesi ve birbirine bağlanmasından kaynaklanmaktadır.

İki gazete için de renk birliği incelendiğinde Sözcü.com'un sayfasının Hürriyet.com'a göre daha iyi olduğu görülmektedir. Gazete, iki renk sayfanın kimliğini temsil ettiğinden, kırmızı ve siyah renk biriminin kullanımına dayandığından, renk birliği açısından Sözcü.com'un sayfasının daha uyumlu olduğu görülmektedir. Sözcü.com gazetesi, sayfalarında bu iki özel rengin kullanımına özen gösterdiği görülmektedir. Bu durumun, sayfayı ziyaret edenlerde kolayca silinemeyecek bir zihinsel imaj oluşturmaya beklenir.

3.3. Denge

Resim 6: Sözcü (solda) ve Hürriyet (sağda) sayfa örnekleri

Resim 6'da Sözcü.com ve Hürriyet.com sayfaları denge açısından analiz edilmiştir. İki sayfada tutarsızlıklar olduğu için sayfa içindeki parçaların ve grafik öğelerin dağılımı açısından tam bir simetri olmadığı görülmektedir. Sözcü'nün sayfalarında kullanılan öğelerin dengesi, özellikle boyut açısından Hürriyet'e göre daha orantılıdır. Görüntünün boyutu, şekil içinde dengelenir. Boyut tutarsızlıklarının olduğu Hürriyet sayfası ve sayfanın ortasında boşluk bulunması ana sayfanın genel görünümünün dengesini büyük ölçüde etkiler. Bir de içindeki yazı karakteri ve boyutları okuyucu ile site arasındaki görsel iletişimi olumsuz etkilemektedir.

3.4. Uyum

Resim 4 ve 5'te iki web sitesindeki uyumla ilgili analiz yapılmıştır. Tüm görsel öğeler arasında uyumlu bir tasarım ile karakterize edilen 'uyumun' Sözcü gazetesinde Hürriyet'e göre daha iyi olduğu söylenebilir. Öğeler arasındaki bağlantı, mükemmel, hatalardan ve bolluktan arınmış, sadelik ile karakterize edilmiştir. Öte yandan, Hürriyet'in web sayfasının öğeleri arasındaki ilişkinin, yazı tipi seçimi, görselleri, renklerin çokluğu ve okuyucunun kafasını karıştıran diğer grafik öğelerin yanı sıra aradaki fark açısından da Sözcü'ye göre zayıf olduğu söylenebilir. Ayrıca boyutlarda, özellikle yazı tiplerinin boyutu ve şekli arasındaki fark başka bir eksiklik olarak görülmektedir.

3.5. Zıtlık ve Benzerlik

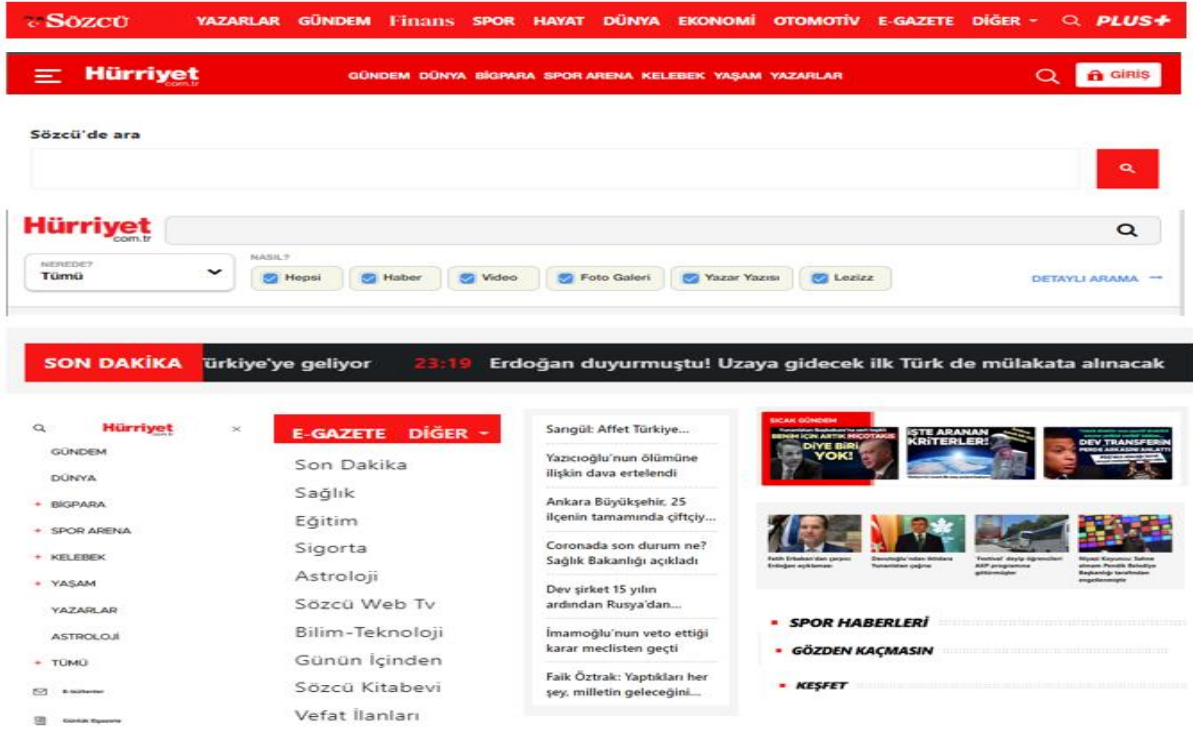
Resim 7: Hürriyet (solda) ve Sözcü (sağda) sayfa örnekleri

İki siteyi incelerken, Hürriyet sitesinin tasarım öğelerinin ortak paydalara ve yakın özelliklere sahip olduğu ve kontrastın temeli olan bazı öğelerin birbirinden ayrılmasını sağladığı görülmektedir. Sitede zıtlığın doğru kullanımı, okuyucunun gözünü tasarımcının yönlendirmek istediği yere çekebilmektedir.

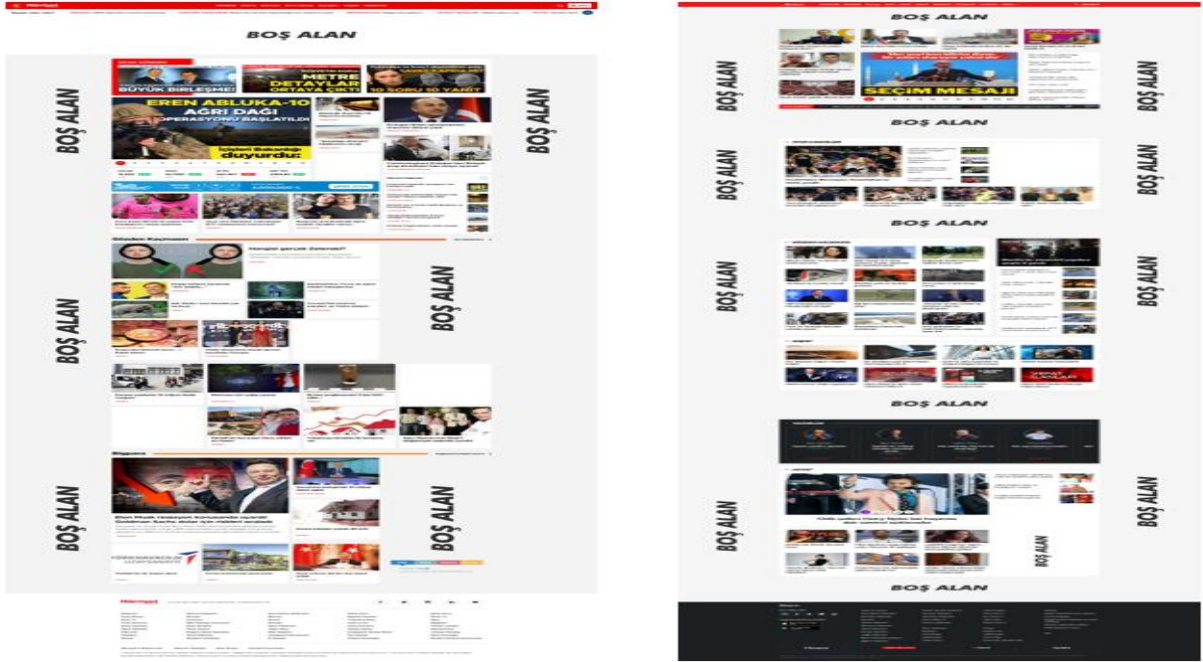
Sözcü sitesinde ortak özelliklerin, önemli kısımlara odaklanma ve okuyucuları cezbedecek şekilde açıklamalarıyla karakterize edildiği görülmektedir. Farklı renklerde tek bir bantla son dakika haberlerine odaklanmayı sağladığı görülmektedir. İkonların, renklerin ve şekillerin kullanımında da bir tutarlılık vardır. Onları daha fazla vurgulamak için koyu renklere daha fazla dayanan kısımlar ve durumu netleştirmek için açık renklere dayanan diğer kısımlar bulunmaktadır. Koyu kısımlarını ayırt eder ve onlardan ayırır. Sözcü'deki tasarım, anında ve güçlü bir görsel mesaj veren kontrast ilkesi kullanılarak oluşturulmuştur. Zıtlık kavramını güçlendirecek şekilde geometrik şekiller, harf şekilleri, arka planlar gibi unsurların cesurca kullanıldığı ve bu kavramı daha da geliştiren şeyin kırmızı ve siyah renklerin kullanımının olduğu görülmektedir.

3.5. Web Sitede Gezinme

Adres çubuğu, arama araçları, son dakika haber çubuğu, adres çubuğundan açılan listeler, ayrıntılı arama özelliği ve okuyucuların aradıkları şeye oldukça kolay ve yanıltıcı olmadan ulaşmalarına yardımcı olan diğer araçlardır. Bunlar ziyaretçilerin sitede geçirecekleri süreleri artmasını sağlar. Erişim ne kadar kolaysa, yeni okuyucuları o kadar çok siteye çekecektir.

Resim 8: Hürriyet ve Sözcü sayfa örnekleri

Resim 9: Hürriyet (solda) ve Sözcü (sağda) sayfa örnekleri

Okuyucuların aradığı şeylere kolay erişim imkanının her iki sitede de olduğu görülmektedir. Hürriyet web sitesindeki ve Sözcü web sitesindeki bölümler, okuyucuların bunu yapmasını kolaylaştıracak şekilde düzenlenmiştir.

3.6. Ritim

Resim 9’da iki site analiz edildikten sonra görsel unsurlar arasındaki ritim ve uyum açısından iki sitenin uyumlu olduğu görülmüştür. Hürriyet web sitesi, birçok renk ve farklı yazı tipine dayanmasına rağmen, genel şekli basit de olsa uyum içermektedir. Hürriyet gazetesi, sayfanın tasarımında, içindeki birimlerin şekil, boyut bakımından farklılık göstermekte, birbirine benzer olması ile karakterize edilen yani monoton olmayan özel bir ritim türüne dayandığı görülmektedir. Renkleri tasarımcının sanatsal zevkine ve site ziyaretçilerinden gelen tepkiye dayanmaktadır.

Sözcü’nün yerinde ise ana formda ritimdeki uyumun giderek daha belirgin hale geldiği görülmektedir. Ritmik ve serbest ritim ilkesine uygun olduğu ve birimlerinin şekil ve boyut olarak da çok benzer olduğu görülmektedir. Tasarımında kurum kimliğini yansıtan renklere bağlı kalmak zorunda olduğu görülmektedir.

3.7. Oran Orantı

Resim 10-11 incelendiğinde Hürriyet web sitesinin Sözcü web sitesinden oran ve orantı açısından daha uyumlu olduğu görülmektedir. Hürriyet sayfası mobil ekranda görüntülediğinde ekran boyutundaki görüntüde tutarlılığını uygunluğunu ve okuyucu gözüne uygunluğu görülmektedir. Yazı tipi boyutu, resim ve boşluk tüm bunlar siteyi daha fazla ziyaretçi yapar ve diğer sitelerin önüne geçirir. Sitenin yapısı ve düzeni de çok önemli olduğu için bilgisayar dışındaki ekranlarda da sitenin görüntülenebilmesi, site içindeki bölümlerin dağılımının uygun olduğunu gösterir.

3.8. Görsel Hiyerarşi, Hakimiyet ve Odaklanma

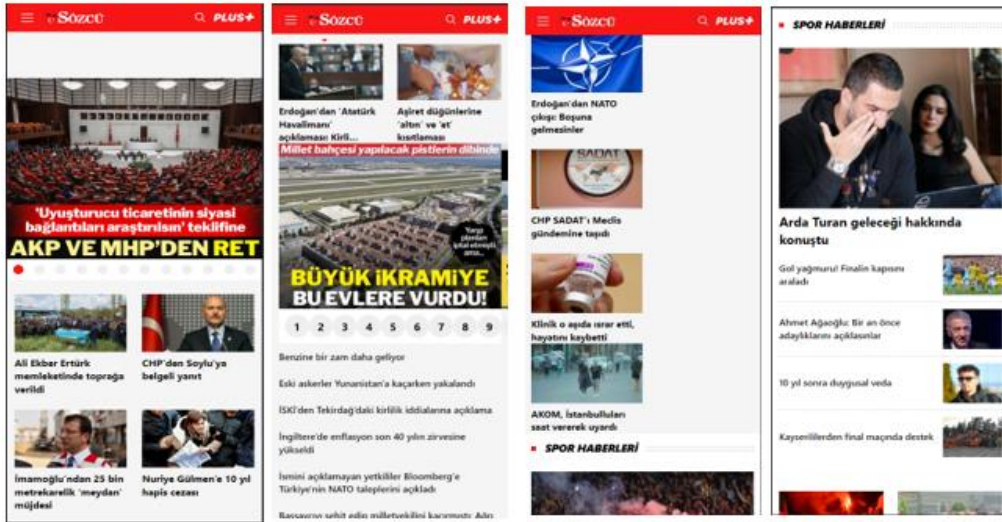
Resim 9’da Hürriyet ve Sözcü sitelerinin analizinde okuyucular için önceliklerin önem ve hiyerarşi açısından yukarıdan aşağıya tatmin edici bir şekilde dağıtıldığı görülmektedir. Önemli haberler kaydırıcı bölümünde olup görüntü ve günlük sıraya göre bir haberden diğerine geçiş yapılabilir.

Önemsiz haberler genellikle okuyucuların daha az bilgi sahibi olduğu bölümlerde yer alır. Okuyucuların gezinti yollarını belirleyen ve onları site içinde istediklerine ulaşmak için yönlendiren önemli kısımlar üzerinde açık bir hâkimiyetin varlığı görülmektedir.

Bu sitelerin kurumda çalışan uzman bir ekip tarafından yıl boyunca periyodik olarak sürekli ve uygun bir gelişim içerisinde olması farkını görebilmek için sayfanın tasarımına ve iki yıl veya daha uzun süredir gelişimine bakarak zayıflıklara ve hatalara ilişkin yüzdeleri ölçülebilir. Her iki gazetenin de iki yıl önceki sayfaları incelendiğinde iyileştirmelerin olduğu görülmektedir.

Resim 10: Hürriyet sayfa örnekleri

Resim 11: Sözcü sayfa örnekleri

Görsel tasarım ilkelerine göre yapılan tüm analizler için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 1: Hürriyet ve Sözcü Gazetesinin Tasarım İlkeleri Açısından Genel Değerlendirmesi Tablosu

İlke	Karşılaştırma Kriterleri	Hürriyet.com	Sözcü.com
Yalnlık Sadelik	Web sitesi içerisinde öğelerin açık ve kolay bir şekilde dağıtılması.	Uyumlu	Uyumlu
	Web sitesi tasarımında Boşluk ve aralık kullanılmıştır.	Uyumlu	Uyumlu
	Grafik tasarım öğelerinin site içerisinde basit bir şekilde dağıtılması.	Uyumlu	Uyumlu
	Grafik öğeler arasındaki görsel uyumluluk okuyucular için göz ve görsel algısına uyacak şekilde uyum sağlanması.	Uyumsuz	Uyumlu
Birim	Site içerisinde yer alan figür ve görsel arasındaki ilişki ile ünitenin oluşturulması	Uyumlu	Uyumlu
	Web sitesinde renk bütünlüğü	Uyumsuz	Uyumlu
	Birimin site başarısına estetik açıdan katkısı	Uyumlu	Uyumlu
	Web sitesinde kullanılan yazı karakterin birimi	Uyumsuz	Uyumlu
Denge	Web sitesi içindeki ana tasarımı oluşturan tüm görsel ve grafik öğeleri arasında denge bulunması.	Uyumsuz	Uyumlu
	Görsel alanlardaki çoklu eksenleri dikkate alarak dengenin sağlanması.	Uyumlu	Uyumlu
Uyum	Ana sayfa tasarımındaki öğelerin arasında uyum bulunması.	Uyumsuz	Uyumlu
	Haber görselindeki metin, resim ve grafik öğelerin arasında uyum bulunması.	Uyumsuz	Uyumlu
	Web sitesinde içerisinde yer alan öğelerin boyut ve şekil uyumu.	Uyumsuz	Uyumlu
Zıtlık ve Benzerlik	Web sitesinin birden fazla bölümünde öğeler arasında zıtlık ve benzerlik bulunması.	Uyumlu	Uyumlu
Web'de Gezinme	Okurlar site içerisinde ulaşmak istediklerine kolay ve hızlı bir şekilde hareket özgürlüğü ile ulaşabilmektedir.	Uyumlu	Uyumlu
Ritim	Web sitesinin görsel unsurları arasında ana sayfada ahenkli bir ritim vardır.	Uyumlu	Uyumlu
Oran orantı	Görsel öğelerin boyutları site içindeki dağılımları ile belli bir oran vardır.	Uyumlu	Uyumlu
	Site tasarımı, bilgisayar dışındaki diğer ekranlarda görüntülediğindeki uygulaması.	Uyumlu	Uyumsuz

Karaaslan, 2017'den uyarlanmıştır.

Tablo-1 incelendiğinde Sözcü gazetesinin genel itibariyle birçok ilkeyi uygun bir biçimde uyguladığı görülmektedir. Hürriyet gazetesinin ise sekiz tasarım ilkesi kriterine uygun olmadığı görülmektedir.

Sonuç

Teknolojinin birçok alanda çok hızlı geliştiği günümüzde iletişim teknolojilerinde de önemli gelişmeler olmuştur. Teknolojideki değişimden dolayı habere ulaşma, haber üretimi ve haberlerin yayılmasında da geleneksel medyanın dışına çıkılarak yeni medya araçları kullanılmaya başlanmıştır. Haber ihtiyacını karşılamak isteyenlerin bugün geleneksel haber araçları yerine yeni medya araçlarını daha çok takip etmeye başladıkları bilinmektedir. Yeni medya araçlarının ana tetikleyicisi olan internet sayesinde habere erişmek, haber üretmek ve haberi yaymak ve en önemlisi de bunların anlık olarak yapılabilmesi mümkün hale gelmiştir. Bu yüzden internet tabanlı olarak haber yayımı yapan gazetelerin web sitelerine odaklanmaları önemli bir faaliyet konusu olmaya başlamıştır.

Bu çalışmada internet üzerinden haber sunumu yapan gazetelerin web sitelerinin tasarım ilkelerine uygunluğunun olup olmadığı veya ne düzeyde olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Hürriyet ve Sözcü'nün web sayfalarında öğelerin kullanımı ve dağılımında tutarlı oldukları, site tasarımında kontrast, boşluk ve geniş alan kullanımının yanı sıra grafik tasarım öğelerinin basit dağıtımını açısından gayet iyi oldukları görülmüştür.

Tasarımın ikinci ilkesi olan bütünlükle ilgili olarak, iki haber sitesinin sayfalarında bazı noktalarda benzerlikler varken bazı noktalarda ise farklılıklar olduğu görülmüştür. İki sayfa, birimi oluşturan grafik öğeleri arasındaki karşılıklı ilişkide ve birliğin web sitesinin başarısına ulaşmasına katkıda bulunmaya çalışmıştır.

Denge ilkesi ile ilgili olarak, Hürriyet sitesinin Sözcü sitesine göre dengesiz olduğu, farkın sayfa içindeki öğenin boyutunun dağılımında olduğu ayrıca denge ilkesi açısından genel şekle uymayan boyutlarda elemanların bulunmasından dolayı daha uyumsuz görüldüğü ortaya konmuştur.

Hürriyet'te renklerin ve çizgilerin tekrarı sonucunda öğeler arasında uyum yoktur, bu da okuyucunun dikkatini dağıtır. Sözcü sayfasına gelince uyum ilkesi bakımından daha uyumlu ve ahenkli bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Öğeler arasındaki örtüşme basit, kolay ve komplikasyonsuz görünmektedir.

Karşıtlık ve benzerlik konusunda her iki gazetenin de tasarım ilkelerine uyum açısından iyi seviyede ya da olumlu olarak değerlendirilebilir. Sitede gezinme konusunda her iki gazetenin de sayfalarında okuyucuların aradıklarını kolaylıkla bulabilecekleri şekilde olduğu görülmektedir. Aynı durum uyum ilkesi için de geçerlidir.

Oran ve orantı ilkesi ile ilgili olarak, Hürriyet sitesi ve Sözcü sitesi, site içindeki dağılımları ile belirli unsurların boyutları açısından orantılı olduğu söylenebilir. Görsel hiyerarşi, hakimiyet ve odaklanma ile ilgili son ilkede, her iki gazetenin de uyumlu olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, Sözcü haber sitesinin Hürriyet sitesine göre çoğu noktada daha uyumlu olduğu görülmektedir. Sitenin ilke ve temellere dayalı tasarımı, iyi kullanım ile okuyucular için çekici bir form oluşturmuş ve okuyucu sayısının artmasına yardımcı olmuştur. Hurriyet.com ve Sozcu.com incelendiğinde, Sözcü web sitesinin Hürriyet web sitesine göre daha fazla okuyucu dostu olduğu söylenebilir.

Web sitelerinin tasarımının kurum personeli ve içlerindeki tasarımdan sorumlu ekip tarafından temellere, çalışmalara ve planlara göre yapılmasının sağlanması önemlidir. Sanatsal zevk tek başına yeterli değildir, okuyucuların tepkisine bağlı olarak sürekli olarak iyileştirmeler yapılmalıdır.

Kaynakça | References

- Aslan, A. (2019). Web tasarımında renkler: Okunabilirlik, uyum ve örnek bir web site tasarımı (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Ay, R., (2016), “Görsel İletişim Tasarımında Dijital Yayıncılık”, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Aydoğan, D. (2013). Türkiye’de Dijital Gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet Gazeteleri Örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3(3), 26-40.
- Aydoğan, F. ve Kırık, A. M. (2012). Alternatif Medya Olarak Yeni Medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(18), 58-69.
- Barakat, D. (2021). Tasarımın Temelleri ve İnsan Enerjisiyle İlişkisi. *Sanat Eğitimi ve Sanatta Araştırma*, 21(1), 153-164 .
- Bardoel, J. (2002). The Internet, Journalism and Public Communication Policies. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 64(5), 501-511.
- Bayraktar, N., Görür Tamer, N., Cubeiro, A. Y. Ş. E., Ceylan Kızıltaş, A., & Armatlı Köroğlu, B. (2012). Görsel Eğitimde Yaratıcılık ve Temel Tasarım, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Bennett, W. L. (2003). New Media Power: The Internet and Global Activism. *Contesting Media Power: Alternative Media in a Networked World*, 17, 37.
- Bıyık, A. (2007). Yazılı Basında Görsel Unsurların Haber Dizaynındaki Önemi. Basılmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bulunmaz, B. (2011). İnternet Gazeteciliğinin Medya Dünyası İçindeki Rolü ve Ekonomik Boyutları. *Marmara İletişim Dergisi*(18), 27-46.
- Cain, N. ve Gradar, M. (2010). Electronic Media Use And Sleep in School-Aged Children and Adolescents: A Review. *Sleep medicine*, 11(8), 735-742.
- Çevikel, T. (2004). Türkçe Haber Siteleri ve Türkiye’de İnternet Gazeteciliğinin Gelişimini Sınırlayan Faktörler, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(1).
- Coşgun Ovalı, B. (2021). Güzel Sanatlar Fakültelerinin Web Siteleri Üzerine Bir İnceleme: Ege Bölgesi Üniversiteleri Örneği Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dedeoğlu, G. (2016). Teknoloji, İletişim, Yeni Medya ve Etik. *İstanbul: Sentez Yayıncılık*.
- Díaz Noci, J. (2013). A History of Journalism on The İnternet: A State of The Art and Some Methodological Trends. *RIHC: Revista Internacional de Historia de la Comunicación*, 1 (1), 253-272.
- Dingil, A. E. (2015). Türkçe Haber Siteleri Tasarımları ve Görsel Kullanımı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 250- 261.
- Ebcim, A. (2013). Zıtlık Kavramının Sanatın Araç Olarak Kullanımıyla Heykel Sanatında Sorgulanması, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Mersin.
- Emiroğlu Karahan, S. (2021). Dönüşen İletişim Teknolojilerinin Haber Üretim Süreci ve Gazetecilik Mesleğine Etkileri. *Akademik Açı*, 1(2), 5-43.
- Ezgi, A. (2019). Yeni Bir Haber Mecrası Olarak İnternet Gazeteciliği: Facebook ve Twitter Kullanımları Üzerine Bir Araştırma. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 153-175.

- Flew, T. (2007). *New Media: An Introduction*: Oxford: Oxford University Press.
- Fortunati, L., Sarrica, M., O'Sullivan, J., Balcytiene, A., Harro-Loit, H., Macgregor, P., Roussou, N., Salaverría, R. ve De Luca, F. (2009). The Influence of The Internet on European Journalism. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14(4), 928-963.
- George, C. (2006). *Contentious Journalism and The Internet: Towards Democratic Discourse in Malaysia and Singapore*: NUS Press.
- Greenberg, J., Koole, S. L. ve Pyszczynski, T. A. (2004). *Handbook of Experimental Existential Psychology*: Guilford Press.
- Hansen, M. B. N. (2004). *New Philosophy For New Media*: MIT press.
- Jackson, M. H. (1997). Assessing The Structure of Communication on The World Wide Web. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 3(1), JCMC311.
- Karaduman, M. (2003). İnternet ve Gazetecilik. Yeni İletişim Teknolojileri.
- Karaduman, M. ve Akbulutgiller, B. (2018). İnternet gazeteciliği ve Haber Söylemi: Reina Saldırısı Haberlerinin Çözümlemesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 12-26.
- Keş, Y. (2009). Elektronik Yayıncılık ve Web Tasarım (Vol. 8). Hiperlink Eğit. İlet. Yay. San. Tic. ve Ltd. Sti.
- Kın, R. E. (2007). Tasarımda Doku Kavramı ve İşlevselliği Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kırık, A. M. ve Büyükaşan, A. (2013). *Sosyal Medya Araştırmaları: Çizgi Kitabevi*.
- Kuşay, Y. (2010). Sosyal Medyanın Gücü ve Uygulama Örnekleri, In *İkinci Medya Çağında İnternet* , İstanbul: Alfa, 2010, pp.61-92.
- Lister, M., Dovey, J., Giddings, S., Grant, I. ve Kelly, K. (2008). *New Media: A critical introduction*: Routledge.
- Lodhia, S. (2006). The World Wide Web and Its Potential For Corporate Environmental Communication.
- Manovich, L. (2002). *The Language of New Media*: MIT press.
- McMillan, S. J. (2009). The Challenge of Applying Content Analysis to The World Wide Web. *The Content Analysis Reader*, 60-67.
- Mitchelstein, E. ve Boczkowski, P. J. (2009). Between Tradition and Change: A Review of Recent Research on Online News Production. *Journalism*, 10(5), 562-586.
- Muhammet , V. (2020). Dijital Reklam Tasarımının Yapısında Basitlik ve Karmaşıklık. *Ortadoğu Araştırmaları Dergisi*, 5(53), 473-516. .
- Narin, B. (2017). Gazetecilik 2.0-İnternet Gazeteciliğinde Hipermetinsellik. *Ankara: Gece Kitaplığı*.
- Omari, M. Ayadat, Y. (2015). Bilgi ve İletişim Teknolojisi Uzmanları Açısından Yermük Üniversitesi Web Sitesinde Web Tasarım Standartlarının Bulunma Derecesi ,Yermük Üniversitesi.
- Onursoy, S. (2013). Gazetelerde Görsel Tasarım Yanlılığı . *Selçuk İletişim* , 3 (4) , 142-151 .
- Patel, P. ve Cassou, D. (2015). Enabling High-Level Application Development For The Internet of Things. *Journal of Systems and Software*, 103, 62-84.

Patrişal, S. (2012). Eğitici tasarım. Obeikan Yayıncılık .

Polat , S, (2020), “Yeni Medya Ortamlarında Grafik Tasarım”, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Şen, E. (2018). Tasarım İlke ve Öğelerinin Minyatürde Kullanımı. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 7(46), 775-781.

Soukup, C. (2006). Computer-Mediated Communication As A Virtual Third Place: Building Oldenburg’s Great Good Places on The World Wide Web. *New Media & Society*, 8(3), 421-440.

Sundar, S. S. ve Limperos, A. M. (2013). Uses and Grats 2.0: New Gratifications For New Media. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 57(4), 504-525.

Tanyeri, T. (2004). Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Web Tabanlı Öğretime İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi -İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Dersi ‘Maddedeki Değişim ve Enerji’ Ünitesinin Gagne’nin Öğretim Modeline Göre Web Tabanlı Öğretimi- . Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Van Aelst, P. ve Walgrave, S. (2004). New Media, New Movements? *The Role of the Internet in Shaping the ‘Anti-globalization’ Movement, Cyberprotest, Routledge, London*, 87-108.

Yüksel, E. (2010). *Medya ve habercilik*: Konya, Çizgi Kitabevi.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE TEKNİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ

Bilgi Teknolojisinin İnsan Kaynakları Gelişimine Etkisi

Shaheen Fateh Mohammed AL ASSAFI

Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Konya, Türkiye

Sahinfasaf74@gmail.com, ROR ID: ror.org/045hgzm75

Öz

Teknoloji 20. yüzyılın sonlarından bu yana çok hızlı bir şekilde gelişmiş, değişmiş ve insanların hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Geçmişe göre değişen ve gelişen teknolojiler karmaşık olmasına rağmen daha kullanılabilir duruma gelmiştir. Dolayısıyla her geçen gün insanların hayatını kolaylaştırmaktadır ve günümüzde bilgi kaynağı konumundadır. Bilgi teknolojileri bireylere, işletmelere ve farklı kurumlara zaman ve maliyet açısından maksimum kolaylık sağlamaktadır. Evrensel bir ilerleme aracı olarak kullanılan bilgi teknolojisi, bu olanakları genişletmekte ve küreselleşen dünyada vazgeçilmez bir unsur haline getirmektedir. Ayrıca dünyada yaşanan teknolojik devrim kuruluşların insan kaynakları geliştirme stratejilerini yeniden şekillendirmesine neden olmuştur. Bu durum, bilgi teknolojisinin çeşitli yönlerini ve özelliklerini dikkate almayı gerektirir. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, istenen hedeflere ulaşmak için yeni teknolojilerin kullanılmasında becerilerin daha iyi geliştirilmesi ve daha iyi kullanılması için temel faktörlerden biridir. Bu nedenle, bilgi teknolojisi kendi başına bir amaç olarak değil, daha büyük bir hedefe ulaşmanın bir yolu olarak kabul edilmekte ve aynı zamanda kaynakların istenen seviyeye ulaşmak için en uygun şekilde kullanılmalıdır. Bu durum bilgi teknolojisinin insan kaynaklarının gelişimi üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın amacı, bilişim teknolojilerinin örgütlerde insan kaynakları yönetiminin gelişimine etkisini tespit etmek ve yapılan araştırmalar ışığında değerlendirilerek literatüre katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler

Bilgi Teknolojisi, İnsan Kaynakları Geliştirme, İnsan Kaynakları Geliştirme Stratejileri, Yönetim Geliştirme, İnsan Yetkinlikleri.

Atf Bilgisi

Al Assafi, S. (2023), Bilgi Teknolojisinin İnsan Kaynakları Gelişimine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 22, 21-33.

<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2023.9>

Makale Türü	Kısa Bildiri
Geliş Tarihi	23.10.2023
Kabul Tarihi	27.12.2023
Yayın Tarihi	30.12.2023
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – iThenticate
Etik Bildirim	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı ve Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Impact of Information Technology on Human Resource Development

Shaheen Fateh Mohammed AL ASSAFI

Selcuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Political Science and Public Administration,
Konya, Turkey

Sahinfasaf74@gmail.com, ROR ID: ror.org/045hgzm75:

Abstract

Since the late 20th century, technology has evolved very rapidly, has changed and has become an integral part of people's lives. Technologies that have changed and evolved over the past have become more usable, despite their complexity. So every passing day makes people's lives easier, and today it's a source of information. Information technology provides maximum ease for individuals, and various institutions in terms of time and cost. Information technology, which is used as a tool for universal progress, is expanding these possibilities and making it an indispensable element in a globalizing world. The technological revolution in the world has also caused organizations to reshape their human resource development strategies. This requires consideration of various aspects and features of information technology. Development of human resources is one of the key factors for better development and better use of skills in the use of new technologies to desired goals. Therefore, information technology is not seen as an end in itself, but as a way of achieving a larger goal, and is also the most appropriate way of using resources to reach the desired level. This shows that information technology has an impact on the development of human resources. The aim of this study is to identify the impact of information technology on the development of human resources management in organizations and to contribute to the literature by evaluating it in the light of the research carried out.

Keywords

Information Technology, Human Resource Development, Human Resource Development Strategies, Management Development, Human Competencies.

Citation

Al Assafi, S. (2023), Impact Of Information Technology on Human Resource Development. *Selcuk University the Journal of Social and Technical Researches*, 22, 21-33.

<http://dx.doi.org/10.59768/sustad.2023.9>

Article Type	Short Review
Date of Submission	23.10.2023
Date of Acceptance	27.12.2023
Date of Publication	30.12.2023
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - iThenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	sosyoteknik@selcuk.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

İnsan kaynakları yönetimi konusu, işletme ve kurumsal yönetim alanında çalışan birçok düşünür ve araştırmacı için en önemli konulardan biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü insan kaynağı üretimin en önemli faktörü, kuruluşun en büyük tedarikçisi ve başarının anahtarlarından biri olarak kabul edilir. Bu nedenle kurum ve kuruluşlar hedeflerine etkili bir şekilde ulaşmak için yetkinlik ve becerileri geliştirerek, öğreterek, eğiterek, koruyarak ve geliştirerek kaynaklarını değerlendirmeye çalışırlar.

Dünya yakın zamanda büyük bir bilgisayar devrimi yaşamıştır. Bu devrim, farklı sektörlerin gelişimi için geniş ufuklar açan, çeşitli görev ve hizmetleri daha üst düzeyde gerçekleştirebilecek çalışma yöntem ve mekanizmalarının yenilenmesine yol açan en dikkat çekici gelişmelerden biri, teknoloji olarak adlandırılan, giderek güvenilir hale gelen teknolojik devrimdir.

Teknolojilerin çeşitli organizasyonlarda uygulanmasına ve kullanılmasına odaklanarak iş ve hizmetlerin hızlı, doğru, zamanında ve doğru formatta tamamlanmasını sağlar. Bu önemli değişim ve gelişmeler sonucunda teknolojik devrim esas olarak tüm organizasyonlara yayılmıştır. Bu değişim ve gelişmeler tüm organizasyonları etkilediğinden, birçok faktörle etkileşime girerek değişimi meydana getirmektedir. Böylece insan kaynakları yönetiminin iyileşmesini ve canlanmasını sağlamaktadır. Ayrıca bilgi teknolojisinin getirebileceği yeni fırsatlar da gelişmiş ülkelerin gündemindedir. Bilgi teknolojisinin doğru kullanımı, insanların sürekli eğitim almasını ve işgücünün gerektirdiği becerileri kazanmasını sağlamaktadır.

1. İnsan kaynaklarının Geliştirilmesi

1.1. İnsan kaynaklarının Geliştirilmesi ile İlgili Temel Kavramlar

İnsan kaynakları gelişimi yönetimin geleneksel karar, planlama, uygulama ve değerlendirme süreçleri yerine “yönlendirme ve yönlendirme” süreçlerinin kullanılmasını tercih etmektedir. (Açıkalın,1994, s.12). İKG, insanı özeğe alan değerlere dayalı, davranış bilimlerinin etkileme tekniklerini kullanarak, örgüt kültürünü değiştirerek, iş ve iş dışı ayırımına fazlaca girmeden bireyin gizli güçlerini geliştirmeyi, böylece bireysel doyumunu ve örgütsel etkinliği artırmayı amaçlayan yönetsel bir yaklaşımdır.

İnsan kaynakları, her düzeyde gelişimin etrafında döndüğü ana eksen ve amaçlarına ulaşmada itici araç konumundadır. İnsan kaynakları, belirli bir zamanda örgütü oluşturan bireyler ve o bireylerden oluşan gruplardır. Bu gruplar; bileşimleri, davranışları, deneyimleri ve kariyer yolları açısından kendi aralarında farklılık gösterirler (Hamdawi,2014, s.24).

İnsan kaynakları geliştirme, kurumda dinamik ve etkin bir süreçtir ve bu gelişimin devamlılığı, kurumun devamlılığının bir parçasıdır. Üyelerine mevcut ve gelecekteki iş gereksinimlerini karşılamak için gerekli becerileri öğrenme fırsatları sağlamak için kuruluş tarafından tasarlanmış bir dizi sistematik ve planlı faaliyetlerdir. Aynı zamanda toplumu inşa etme, bilgi, beceri, ilgi alanları, değerler, tutumlar, eğilimler, yetenekler ve bilgi düzeylerinde bir değişiklik olarak tanımlanmaktadır.

İnsanın bilgi ve becerisini artırarak, enerjisini ve çabasını artırmanın yanı sıra, insan kaynaklarından yararlanmasının artması ve gelişmesi esasına dayalı olarak, insan unsurunun toplumun ihtiyaçlarına uygun doğru hazırlanmasıdır. Belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilen, davranışsal değişiklik yaratmak için tasarlanmış bir dizi faaliyetlerdir (Haslinda, 2009, s,487). İnsan kaynaklarının geliştirilmesi, tüm alanlarda çalışabilecek iş gücünün bilgi, beceri ve yeteneklerinin artırılması sürecidir. İnsan kaynaklarının geliştirilmesi aynı zamanda bireylere çalışmalarını hakkında yenilenebilir bilgi ve beceriler kazandırmayı ve onların tutumları ve davranışlarında olumlu bir değişiklik yapmak anlamına gelmektedir (Kafi, 2014, s. 362).

1.2. İnsan Kaynakları Geliştirmenin Özellikleri

İnsan kaynaklarının geliştirilmesi; kuruluşun tüm çalışanlarını işe başladıkları andan itibaren, iyi performans gösterme yeteneklerini artırmayı sağlayacak kapsamlı bir faaliyettir. Bu hem kısa hem de uzun vadede çalışanların gelecekteki kariyerleri için uygun şekilde plan yapmalarına yardımcı olmaktadır (Nizami,1997, s. 32).

İnsan kaynakları geliştirme stratejisi, planlanmış bir dizi eğitim programı ve sürekli gelişimden oluşur, Kurumda çalışan herkesin performansını geliştirmeyi, iyileştirmeyi ve ona sürekli olarak yeni şeyleri öğretmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu strateji, müşteri memnuniyetini sağlamak için üretim verimliliğini ve organizasyonel etkinliği sürekli yükseltmek amacıyla kuruluşun bugün ve gelecekte ihtiyaç duyduğu insan becerileri altyapısını oluşturmayı amaçlamaktadır (Akili,2005, s. 437).

İnsan kaynaklarının geliştirilmesi sürekli bir süreçtir. İşletmeler, kendilerini çevreleriyle olan değişim ve gelişmeler arasındaki fırsat ve tehditler uçurumunu azaltmak için dinamik bir şekilde faaliyet göstererek, mevcut yeteneklerini kullanarak karşılaştıkları etkileri azaltmayı amaçlamaktadırlar. Bu sayede kendilerine sunulan tüm fırsatları en iyi şekilde değerlendirmeyi hedeflemektedirler (Al-Salami,1995, s.193).

1.3. İnsan kaynakları Geliştirme Stratejileri

1.3.1. Eğitim Stratejisi

Eğitim, yeni veya mevcut çalışanlara işlerini başarılı bir şekilde yapmaları için gerekli becerileri kazandırmak için kullanılan bir dizi yöntem anlamına gelir (Dessler, 2003, s.264). Eğitim, insanları kendi sorumluluklarını taşımaları için ihtiyaç duyulan özel tutum, beceri ve bilgiler ile donatma sürecidir (Taşkın,1992, s, 24). Eğitim aynı zamanda genel olarak bilgi verme, yetenek ve becerileri iyileştirerek geliştirme sürecini kapsamaktadır. Personel eğitimi ise çalışanların sahip olduğu veya ileride sahip olabilecekleri görev ve sorumlulukları başarılı bir şekilde yerine getirmek için mesleki bilgi ve donanımlarını geliştirerek; düşünce, karar alma, tutum ve davranış gibi anlayışlara olumlu yönde katkı sağlamayı hedeflemektedir (Bayraktaroğlu, 2008, s.77).

A-Eğitim programı tasarımı

Eğitim süreci aşağıdakileri gerektirir.

Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi: Eğitim, bir örgütün eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için bilgi toplanmasını ve değerlendirmesini ifade eder. Öncelikle, bir işletmede çalışanların eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için görevlerin gerekliliklerinin ve çalışanların sahip oldukları becerilerin belirlenmesi gerekmektedir. Eğitim ihtiyaçlarını belirlemek için farklı yöntemler kullanılmaktadır.

Örgütsel analiz, bir örgütün eğitim ihtiyaçlarını belirlemenin ilk yöntemidir. Örgüt düzeyinde analiz yaparken öncelikle örgütün misyonunu, vizyonunu, stratejisini, politikalarını, uzun ve kısa vadeli hedeflerini göz önünde bulundurarak, örgütün mevcut performansını hesaplar ve tahmin etmeye çalışır. Gelecekteki rekabet koşulları, gösterilebilecek performans, eğitim ihtiyaçları mevcut durum ve gelecekte arzu edilen durumlar analiz edilerek belirlenmelidir (Taymaz,1981, s.25). İkinci yöntem ise görev analizidir. Bu yöntemle durumlar incelenerek gerekli becerilerin belirlenmesine dayalı olarak çalışma yürütülür. Bu da sorunları, nedenlerini ve ortaya çıkmasına neden olan süreci keşfetmeyi mümkün kılar. Ayrıca, her iş için gereken eğitimi belirlemek ve işi etkili bir şekilde yerine getirmek için gerekli bilgi ve becerileri belirlemek için örgütteki işlerin sorumlulukları incelenmelidir. Üçüncüsü ise bireysel eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde son adım olan bireysel analiz yöntemidir. Bu analiz düzeyinde sorulması gereken soru kimin eğitilmesi gerektiğidir. “Çalışanların ne tür bilgi, beceri ve yeteneklere ihtiyacı var?” sorusuyla özetlenebilir (Geoges Archier, Hervé sérieyx,1984, s.114).

Sonuçta bu, her bireyin bilgilerinin analiz edilmesi ve işin etkili bir şekilde yerine getirilmesi için gereken özelliklerle karşılaştırılması ve böylece eğitime ihtiyacı olan bireylerin belirlenmesi yoluyla yapılır. Bireyin eğitim ihtiyacını belirlemenin bir diğer yolu da çalışanları gözlemlemek ve bireyin iş merkezindeki davranış ve disiplinine göre performans zayıf ve güçlü yönlerini tespit etmektir (Falah, ,2004, s.39).

B-Eğitim yöntemlerinin seçimi:

Anlatım yöntemi: geleneksel akademik yöntemlerden biridir ve genelde kuramsal konularda gerçekleştirilir. Anlatma, bir eğiticinin konuya ilişkin bilgileri, karşısında oturan dinleyenlere iletmesi biçiminde gerçekleşir (Küçükahmet, 1998, S.55). Bu yöntemin faydaları arasında zaman tasarrufu, büyük miktarda bilgi bulunabilirliği ve eğitim amaçlı kullanımın yanı sıra minimum ekipman ihtiyacı sayılabilmektedir (Mabruka,2013, s.102).

Örnek olay yöntemi: Vaka çalışması yöntemi, yönetici kadroyu farklı görevlere hazırlamayı veya beceri ve yetenek geliştirmeyi amaçlayan eğitim uygulamalarını kapsar. Ayrıca çalışanların veya örgütün zor bir durum karşısında ne tür karar ve uygulamalara başvurabileceğinin ve krizin nasıl çözülebileceğinin betimlenmesidir. Örnek olay yönteminde, çeşitli çözüm önerileri bulunması sebebiyle eğitime katılan kişilerin düşünme esnekliğinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Bayraç, 2002, s.176).

Rol Oynama Yöntemi: Bu yöntem, bireyleri gerçek iş hayatına hazırlamak, başkalarıyla birlikte çalışmayı öğretmek ve onları belirli sorunlara çözüm aramaya teşvik etmek için tasarlanmış bir eğitim yöntemidir. Rol oynama yöntemi, bireylere iş organizasyonlarında yaşanan sorunlara benzer durumları senaryolar halinde sunmakta ve daha sonra sanki böyle bir durumdaymış gibi farklı kimlikler altında rol yapmalarını ve problem çözme davranışları sergilemelerini istemektedir. Rol oynama, bir taklit oyunuyla başlar ve oyunda rol alanların başarısını dikkatli olarak değerlemeye yardımcı olur. Yöntem canlıdır ve bu nedenle de katılanların ilgilerini çeker. Bu yöntem hem iyileştiricidir hem de yapıcıdır ve katılımcılar hem eğlenir hem de eğitim olanağı sağlamaktadır (Sabuncuoğlu, 2005, s.159).

1.3.2. Yönetim Geliştirme Stratejisi

A- Bir geliştirme planı oluşturma süreci

Bu süreç eğitim yerinin ve eğitimde kullanılacak araçların belirlenmesi, program hedeflerini belirlenmesi, program malzemelerinin sağlanması, eğitilecek becerilerin türünü belirlenmesi, geliştirme programının yerinin belirlenmesi, deneysel platformun geliştirilmesi, geliştirme programı süresini belirlenmesi, eğitmenlerin seçilmesi, eğitim yöntemini seçilmesi gibi aşamalardan meydana gelir (Hamdawi,2004, s. 25).

B- Yönetim İhtiyaçlarının Analizi

Organizasyon içerisindeki idari ihtiyaçların analiz edilmesi, organizasyondaki idari merkezlerin ve bunlardan hangilerinin geliştirilmesi gerektiğinin belirlenmesine yardımcı olur. Bu aynı zamanda kendilerinde bulunması gereken yetenek, beceri ve niteliklerin bilinmesine de yardımcı olur. Böylece yöneticilerin yetenek ve becerilerindeki güçlü ve zayıf yönlerin tespit edilmesi ve geliştirilmesi için uygun yöntemlerin geliştirilmesi mümkün olmaktadır.

C- Geliştirme programının değerlendirilmesi

Geliştirme programını değerlendirmenin için farklı yöntemler bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri:

Anket yöntemi: Bu yöntemde çalışanların ve birinci düzey yöneticilerin görüşleri alınır. Bu sayede çeşitli değerlendirme sonuçlarıyla daha gerçekçi ihtiyaçlar belirlenebilir.

Karşılaştırmalı Beceri Değerlendirme Yöntemi: Eğitim ihtiyaç analizi belirlenirken bu yöntemin kullanılması durumunda yönetici, personelin karşılaştırmalı değerlendirmesini yapar ve sonuçları bir rapor halinde eğitim birimine gönderir. Çalışanların diğer çalışanlara göre bilgi ve beceri açısından eksiklikleri eğitim yoluyla telafi edilmeye çalışılmaktadır. (Ertürk, 2011, s.131).

Niteliksel yöntem: Uzmanlar tarafından uygulanır, çünkü bu uzmanlar kalite, yöneticinin kapasitesi veya program içeriğinin etkinliği gibi idari gelişim programını etkileyen niteliksel özelliklere sahip bir dizi faktörün etkinliğini belirleyebilirler. Programı değerlendirirken bu dikkate alınmalıdır.

Görüşme yöntemi: Eğitim birimindeki kişiler, diğer departman yöneticileriyle bir araya gelerek çalışanların eğitilmesi gereken konuları belirler. Toplantılar bireysel olarak yapılabileceği gibi grup hâlinde de yapılabilir.

Doğrudan gözlem yöntemi: Kursiyerlerin programa yönelik tepkileri gözlemlenerek, yapılan görüşmelerden veya program uygulamalarından sorumlu kuruma gösterdikleri şikayetlerden anlaşılmaktadır (Beşar,2009, s.4).

1.3.3. İnsan Yetkinliklerini Geliştirme Stratejisi

Bireylerin mevcut ve gelecekteki üretkenliklerinin artmasını sağlayan bilgi, hazırlık ve tutumlarını geliştirerek kendilerine verilen görevleri yerine getirme yeteneklerini artıran bir dizi eğitim etkinliği olarak tanımlanabilir (Simon,2002, s.307). Yetkinliklerin başarılı bir şekilde geliştirilmesinin sağlanması, yatay ve dikey entegrasyonun uygulanmasıyla bağlantılıdır. Dikey entegrasyon, insan yetkinliklerinin kuruluşun misyonuna uyarlanması sağlar. Yatay entegrasyon ise çeşitli insan kaynakları yönetimi faaliyetlerinin kendi aralarında adaptasyonunu sağlar ve buradaki yetkinlikler gerekli adaptasyon için ideal bir araçtır. Böylece insan kaynakları yönetimi faaliyetleri verimlilik etrafında yoğunlaşır.

1.3.4. İnsan Yeteneklerini Geliştirme Süreci

İnsan yeteneklerini geliştirme süreci aşağıda gösterildiği gibi birçok aşamadan geçer.

Eğitime Katılacak Kişilerin Belirlenmesi: O dönemde eğitime katılacak çalışanların, çeşitli bölümlerden gelen eğitim talepleri ve daha önce eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik çalışmalar dikkate alınarak belirlenir. Burada yaş, okul, eğitim düzeyi, mesleki bilgi düzeyi, yeteneği ve yaptığı işin niteliğine göre kime öncelik verileceği hakkında bir değerlendirme ve değerlendirme yapılır (Seçim ve diğerleri,1996, s.158).

Eğitmenlerin Belirlenmesi: Eğitim programlarına katılacak eğitmenler, eğitim programlarının konularına ve eğitim gereksinimlerine göre değişiklik göstermektedir. Herkes her konuda eğitim alamaz. Eğitmenler uzmanlık konularına göre programlara katılmalıdır. İşin içinde yeterince deneyimli eğitmen yoksa, kurum içinden ya da dışından konuyla ilgili bilgili ve uzman kişilere görev verilmelidir (Ertürk, a.g.e., s. 134).

Eğitim seviyesi: Programı oluşturduktan sonra denetçiler, programın çeşitli bileşenlerini geliştirilecek yeterlilik türlerine uyarlarlar. Ayrıca eğitim süreci, gerekli yeterliliklere uyarlamak amacıyla, karmaşıklık derecesine göre üç seviyeye ayrılmıştır: Bu seviyeler şu şekilde temsil edilir: temel bilgilerin edinilmesi, becerilerin kazanılması ve üretken kapasitenin geliştirilmesi.

2. Bilgi Teknolojisine İlişkin Temel Bilgiler

2.1.Bilgi Teknolojisi Kavramı

Bilgi teknolojisi, bilginin toplanması ve işlenmesinde kullanılan bir tekniktir ve bu teknoloji, bilgisayarların, iletişim ağlarının, kablolu ve kablosuz bilgi alışverişi cihazlarının kullanımını içerir. Bilgi teknolojileri, verinin kaydedilmesi, saklanması, bilginin belirli bir süreçten geçerek üretilmesi, üretilen bu bilgiye erişilmesi, saklanması ve iletilmesi gibi verimli işlemlere olanak sağlayan teknolojileri kapsar (Bensghir, 1996,S,39). Geniş anlamda bilginin endüstriyel süreçlerde sistematik olarak uygulanması anlamına gelen teknoloji, araştırma, geliştirme, üretim, satış ve pazarlamayı kapsayan endüstriyel bir sürecin etkinliğini ve verimliliğini sağlamak için kullanılacak bilgi ve becerilerin tümüdür (Şimşek ve Akın, 2003, s.9).

2.2. Bilgi Teknolojisi Özellikleri

Bu özellikler aşağıdaki gibidir.

- Veri ve bilgilerin işlenmesinde, tesliminde, alınmasında ve saklanmasında hız ve doğruluk sağlamaktadır,
- Üretim süreçlerinin iyileştirilmesi, zaman ve maliyetin azaltılması ve ürün kalitesinin artırılmasını sağlamaktadır,
- İşletmenin rekabetçi pozisyonları iyileştirilmektedir,
- Operasyonların planlanması, izlenmesi ve karar verilmesine yardımcı olur (Aladdin, s.244).

2.3. Bilgi Teknolojilerin İşlevleri

Bilgi teknolojisi, araçları yoluyla çeşitli işlevleri yerine getirir ve bu işlevler şunlardır: (Al-Salmi,2000, s.437)

- Veri işleme ve yararlı bilgiye dönüştürmek,
- Yazı, ses, görüntü gibi çeşitli bilgi işleme türlerinin aynı anda gerçekleştirmek,
- Bilginin yeniden işlenmesi ve diğer işlem adımlarında veri olarak kullanılması,

- Bilgilerin kullanıcı tarafından anlaşılması kolay olacak şekilde basitleştirilmesi, daha çekici ve daha kullanışlı hale getirilmesi,
- Ek işlemin tamamlanması ve başka bir yararlanıcıya gönderilmesi için veri depolama ve bilgi alma,
- Faaliyetlerin girişlerinin veya kayıtlarının ayrıntılarını toplamak.

2.4. Bilgi Teknolojisinin İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Üzerindeki Etkisi

Kurumların eğitim ihtiyaçlarının planlanması: Eğitim yöneticilerinin diğer tüm departmanların programlarına, çalışma alanlarına ve üretimlerine tanıtılmasında internetin rolü vurgulanmaktadır. Dolayısıyla bu programların uygulanmasına yönelik gerçekçi planlar oluşturabilmekte, planlama hesapları programları da eğitim planlarının geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Uygulamaya yönelik yöntem ve gereksinimlerin belirlenmesi: Küresel internet ağı, küresel olarak mevcut olan eğitim programları, bu programların uygulanmasına yönelik planlar, uygulama yöntemleri ve maliyetleri hakkında bilgi edinmeyi mümkün kılar ve böylece yetkili, en uygun uygulama yöntemini (dahili ve harici) ve bu programların uygulanmasına ilişkin gereklilikleri belirleyebilir.

Eğitim sürecinin uygulanması: Bilgi teknolojisi, eğitim sürecini her aşamada uygulaması kolay yeni yöntemler ve kalıplar sağladığı için yönetici programlarının uygulanmasında etkili bir şekilde yardımcı olmuştur. Buna göre Uzaktan eğitim, evde eğitim, seviyeye göre eğitim, iş başında eğitim ve sürekli eğitim olarak uygulanmaktadır.

Değerlendirme aşaması: Bilgi teknolojisi eğitim sürecinin değerlendirme aşamasının hızlanmasına katkıda bulunmuştur. Bilgi teknolojisi, kullanıcı ile eğitim programı arasındaki entegre bir etkileşim yoluyla sürekli değerlendirme olanağı sağlar ve bu sayede güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi sağlamaktadır. Ayrıca akıllı eğitim programları eğitmen tüm eğitim durumlarında etkin olmasını sağlar. Sadece değerlendirme aşamasında değil, eğitim süreci boyunca da tüm bilgileri toplayıp sağlayarak.

2.5. Bilgi Teknolojisinin Çalışanın Mesleki Yeterliliği Üzerindeki Etkisi

Bilgi teknolojisi, geleneksel bilgi işleme, kaydetme, sonuç çıkarma, yayınlama, organize etme ve geri alma yöntemlerinin ötesine geçmeyi başarmıştır. Eskiden manuel olarak yapılan işlemler, günümüzde elektronik hale gelmiştir. Bu durum da süreci bir bütün olarak hızlandırmaktadır. Böylece çalışan, bilgi teknolojisi gelmeden önce yaptığı işin aynısını daha az bir zamanda yapma imkânına sahip olmaktadır (Ali Salem,1996, s. 68).

Ayrıca bilgi teknolojisi, işçinin işini yüksek verimlilikle ve mümkün olan en az çabayla yapmasını sağlayabilmiştir. Çünkü bilgi teknolojisi, çeşitli araç ve teknikleriyle işçiye çok fazla çaba tasarrufu sağlamıştır. En önemlisi alt birimler ile genel merkez arasındaki iletişim ağı da kolaylaşmıştır. Bunun yanında depolaması ve taşınması zahmetli olan kağıt yığınları, cepte taşınan elektronik bir belleğe dönüştü (Qawi,2005, s.55). Ayrıca çalışanların görevlerini yerine getirirken kullandıkları teknoloji sayesinde işçi hataları çok ciddi şekilde azalmıştır. Çünkü bilgi teknolojisi sayesinde daha iyi iş ve daha az hatayla beraber verimlilik artmıştır.

Bilgi teknolojisi sayesinde işçi üretim sürecini hızlandırabilmektedir. İşçinin saat başına üretkenliği, geleneksel yöntemlere kıyasla daha yüksektir. Her düzeyde etkin bir ekonominin inşasına yönelik uluslararası standartların çeşitli taraflara etkileri olduğu görüldüğünden, bilgi teknolojisi sayesinde zaman kısıtlamaları azaltılmıştır ve böylece her an üretim yapabilmek mümkün hâle gelmiştir. Bu durum da performansta hız anlamına gelmektedir (Drucker,1974, s.45).

Sonuç

Bu çalışmada bilgi teknolojileri ve bunların insan kaynakları gelişimine etkisini incelenmiştir. Bunlar, bilgi teknolojisi uygulamasının insan kaynaklarının gelişimi üzerinde temel bir etkiye sahip olduğu durumlardır. Dolayısıyla bu uygulamaların olumlu yönlerini arttıracak, olumsuz yönlerini engelleyecek şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu etkiler arasında kurum kültürünün, kâğıt kültüründen elektronik kültüre dönüşmesi de yer almaktadır.

Bu doğrultuda insan kaynaklarının bu teknolojiler konusunda geliştirilmesi ve bunlara yönelik farkındalığın artırılması gerekmektedir. Başarılı kurumlar, insan kaynaklarına büyük önem veren, onları gelişim ve yaratıcılık kaynağı olarak gören kurumlardır. Bu da ancak çalışanlara sağlanan tesis ve hizmetler aracılığıyla

onlara uygun çalışma ortamı oluşturmakla mümkündür. Bu çalışma ile organizasyonlarda insan kaynakları yönetiminin iyileştirilmesinde bilgi teknolojisinin rolü ortaya çıkarılmak istenmiştir. Bilgi teknolojisi, iş için gereken çabayı ve zamanı azaltmada uzun bir yol kat etmektedir. İşi kolaylaştırmak ve çeşitli görevleri büyük bir doğruluk ve verimlilikle tamamlamak, çalışanların performansının artmasına yardımcı olacaktır. Herhangi bir organizasyonun başarısı, gelişmiş araç ve ekipmanların sağlanmasıyla ilgilidir. Dolayısıyla bilgi teknolojisinin insan kaynakları yönetimini mükemmelleştirme ve geliştirmedeki rolü nedeniyle vazgeçilmez bir unsur olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak temelde aşağıdaki önermeler yapılmaktadır:

- Bilgi teknolojisi, insan kaynakları yönetiminin önemli bir parçasıdır.
- Bilgi teknolojisi, insan kaynakları becerilerinin geliştirilmesinde oynadığı rol sebebiyle vazgeçilmezdir.
- Performans düzeyini yükseltmedeki ve iyileştirmedeki önemi sebebiyle tüm kurumsal uygulamalarda çeşitli bileşenleri ile bilgi teknolojisinin tanıtılması üzerine çalışılmalıdır.
- Günümüzde yaşanan hızlı teknolojik gelişmelere ve değişimlere ayak uydurabilmek için bilgi teknolojilerinin kurumlara entegre edilmesi kaçınılmaz bir hâle gelmiştir.
- İnsan kaynaklarının bilgi teknolojileriyle ilgilenebilmeleri ve hızlı gelişimine ayak uydurabilmeleri için beceri ve deneyimlerini artırmaya yönelik kurumlarda eğitim kurslarının düzenlenmesi gerekmektedir.
- Kurumların yönetim bilincinin artırılması ve modern bilgi teknolojisi kavramlarını, faydalarını, önemini, kullanım alanlarını ve uygulamalarını doğru kullanabilmeleri için onlara tanıtılması gerekmektedir.
- Yönetim yöntemlerinin güncellenmesi, geliştirilmesi ve modern teknolojik programların kullanılması gereklidir.

Kaynakça | References

- Açıklalın, A. (1994), *Çağdaş Örgütlerde İnsan Kaynağının Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Akili, Ö. V. (2005), *İnsan kaynakları Yönetiminin Stratejik Boyutu*. Ürdün: Vail Yayıncılık.
- Al-Salmi, A. A. R. (2000), *Bilgi Teknolojisi*. Amman Ürdün: İkinci baskı, Müfredat Evi.
- Al-Salami, A. (1995), *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Kahire: Gharib Bookshop.
- Aladdin, M. (2020), *Arap Toplumlarında Küreselleşme Çağında Bilgi Teknolojisi*. Mısır: Dar Al Fikr.
- Bensghir, T. K. (1996), *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim*. Ankara: TODAİ Yayın No:274.
- Bayraktaroğlu, S. (2008), *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Adapazarı: Sakarya:Yayıncılık.
- Beşar, V. (2009), *İnsan kaynakları yönetimi*. Ürdün: Dar Al-Raya Yayıncılık ve Dağıtım.
- Bayraç, A. (2002), 'İşletmelerde Stratejik İnsan Kaynakları Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme'. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Dessler, G. (2003), *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Çev: AbdelMotal, M. S. A., Dar Al Marikh Yayın ve Dağıtım Evi. Suudi Arabistan, s264.
- Drucker, P. F. (1974), *Yönetim, Görevler, Sorumluluklar, Uygulamalar*, New York: Harper ve Row, s45.
- Ertürk, M. (2011), *İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Geoges, A. ve Herve, S. (1984), *The Third Type of Business*, s114, Paris: Eyrolles Bookstore.
- Hamdawi, W. (2014), "İnsan Kaynakları Yönetimi". Cezayir: Guelma Üniversitesi Yayın Müdürlüğü, s24.
- Hamdawi, W. (2004), *İnsan Kaynakları Departmanı*, Cezayir: Guelma Üniversitesi Yayın Müdürlüğü, s25.
- Haslinda, A. (2009), *İKG Tanımları Ulusal ve Uluslararası Bağlamdan Anahtar Kavramlar*. Avrupa Sosyal Bilimler Dergisi, s487.
- Nizami, İ. (1997). "İdari Eğitimin engelleri ve sorunları."Kahira: Üretken Verimlilik Yayını.
- Küçükahmet, L. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Alkım Yayınları İstanbul.
- Kafi, Mustafa. (2014), *İdari Geliştirme ve Teknolojik-Küresel Perspektiften İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi*, Amman: Arap Topluluğu Yayıncılık ve Dağıtım Kütüphanesi.
- Mabruka, M. (2013), *İnsan kaynakları eğitiminin temelleri*. Kahire: Dar Al-Sahab Yayıncılık ve Dağıtım.
- Mondy. R. W. (2008), *Human Resource Management*. New Jersey: Pearson Education.
- Falah, M. (2004), *İnsan Kaynakları Yönetimi, Sunum ve Analiz*. Ürdün: Hamed Yayın ve Dağıtım Evi.
- Hikmet, S. Vd. (1996), *Personel ve İnsan Kaynakları Yönetimi*. Eskişehir: 1.Baskı, A.Ü. Yayın No: 831, Açıköğretim Fak. Yayın No: 440.
- Sabuncuoğlu, Z. (2005), *İnsan Kaynakları Yönetimi (Uygulamalı)*. Bursa: Alfa Aktüel Basım.
- Simon, D. (2002). *Human Resources Management*, Canada. Global Village, 3.baskı.
- Shawky, M. ve Salem, A. (1996), *Bilgi endüstrisi*. İskenderiye: Kültürel medya ve kütüphaneler Merkezi.
- Şimşek, M. Ş. ve Akın, H. B. (2003), *Teknoloji Yönetimi ve Örgütsel Değişim*.Konya: Çizgi Yayınları.

Taşkın, E. (1992), İşletme Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme. Ankara: P.E.G.M.Yayı, No:3.

Taymaz, H. (1981), Hizmetiçi Eğitim Kavramlar, İlkeler ve Yöntemler. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Qawi, B. (2005), "Bilgi Devrimi Işığında Üniversite Eğitimi". Cezayir: İnsan Bilimleri Fakültesi Dergisi, Biskra Üniversitesi, Sayı:2, s55.